

Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης και οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους

Μέρος Β΄

Πολιτιστικές δραστηριότητες των ΟΤΑ Χωρών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Της Δρος Βασ. ΔΕΛΗΘΕΟΥ
Εντετ. Διδασκ. Τμ. Οικ., Περιφ. Ανάπτ.
Πανεπιστημίου Στερεάς Ελλάδος

Κεφάλαιο Α΄

**Το παγκόσμιο, το εθνικό και το τοπικό:
σχέσεις αντιπαράθεσης ή αλληλεξάρτησης:
ιχνηλατίσεις και προσανατολισμοί**

Α. Η νέα πραγματικότητα: η κατάφαση της ανάγκης

Οι επελθούσες κατά τις τελευταίες δεκαετίες ποικίλλες αλλαγές π.χ. πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές κ.ά. επί παγκοσμίου, διεθνούς και εθνικού επιπέδου «παρήγαγαν» σειρά «μεταλλάξεων» αξιών, δομών και πρακτικών, ενίοτε μη αναστρέψιμων.

Δεν είναι τυχαίο, ότι ενώ πριν από μερικές δεκαετίες ένα κράτος είχε εκ των πραγμάτων την δυνατότητα π.χ. να ακολουθήσει μία «εθνική» πολιτική επί διαφόρων τομέων π.χ. προστασίας της εγχώριας βιομηχανίας του, επιβολής δασμών επί εισαγομένων εξ άλλων Χωρών αγαθών κ.ά., σήμερα «στερείται» αυτών των πλεονεκτημάτων, λόγω της διεθνούς συγκυρίας, των διεθνών σχέσεων, της λειτουργίας Διεθνών Οργανισμών, των μετ' άλλων Κρατών δεσμεύσεων, της ταχυστάτης διακίνησης των κεφαλαίων, της εισαγωγής νέων τεχνολογιών, υπερακοντιζουσών ενίοτε τα εθνικά σύνορα, π.χ. δορυφόροι, κ.ά.

Οι αλλαγές αυτές, είτε θεωρηθούν επιθυμητές και επιδιώξιμες, είτε το αντίθετο, «επήλθαν» αρχικώς μεν step by step, μεταγενεστέρως δε κατά τρόπο «βίαιο», «επιβληθείσες», παρά τις ενδεχόμενες επί επιπέδου Κρατών «αντιστάσεις», «ομοιογενώς» επί των πλείστων Κρατών, ιδιαιτέρως δε επί των εξ αυτών οικονομικώς ασθενεστέρων.

Όπως καθίσταται προφανές, πρόκειται περί φαινομένου υπερκειμένης της έννοιας «Κράτος» δυνάμεως, εξωγενούς εν σχέσει με αυτό προελεύσεως, ο δε όρος ο οποίος «επεστρατεύθη» προς προσδιορισμό του είναι εκείνος της παγκοσμιοποίησης.

Ο όρος, όπως και πλείστοι άλλοι, π.χ. εκείνος της οικονομικής ανάπτυξης¹ περιλαμβάνει ποικίλλο περιεχόμενο, αναλόγως του πρίσματος και της οπτικής, υπό των οποίων διερευνάται.

Πάντως, η γενική προσέγγιση του όρου αναφέρεται στη συγκρότηση μίας παγκόσμιας οικονομικής ζώνης, μίας παγκόσμιας αγοράς, εντός των οποίων τα προϊόντα εν γένει διακινούνται ελευθέρως και η οικουμένη ανάγεται σε μία ενιαία πολιτική, οικονομική, πολιτιστική οντότητα, ενώ ακόμη ο όρος υποδηλώνει μία αλλαγή κλίμακας, έντασης και ταχύτητας, εκφράζων την ιστορική στιγμή, κατά την οποία ο κόσμος συνειδητοποιεί τα όριά του και οι Άνθρωποι την μεταξύ των εντονώτατη αλληλεξάρτησή τους.

Ο χρονικός προσδιορισμός της αρχικής εμφάνισης του όρου δεν είναι μετά βεβαιότητας εφικτός, παρά το γεγονός, ότι φαινόμενα «παγκοσμιοποίησης» ανιχνεύονται και ιχνηλατούνται προ πολλών χιλιετηρίδων, όπως π.χ. εκείνα του κοινού νομίσματος μεταξύ πολλών αρχαίων ελληνικών Πόλεων-Κρατών, των οικονομικών δράσεων επί εποχής Μεγάλου Αλεξάνδρου, του κοινού νομίσματος κατά την Ελληνιστική, Ρωμαϊκή και Βυζαντινή περίοδο, της «ενοποίησης» των κανόνων του εμπορίου επί εποχής Μεγάλου Ναπολέοντος και Βρετανικής Αποικιοκρατίας κ.ά.

Η σημερινή, βεβαίως, κατάσταση είναι παντελώς διάφορος. Ο όρος παγκοσμιοποίηση (globalization, globalisation, mondialisation, globalisierung) αρχίζει να χρησιμοποιείται κατά τις αρχές της δεκαετίας 1960 επί επιστημονικού πεδίου και αμέσως μετά πάροδο δεκαετίας και επί πολιτικού, παγιοθείς κατά την έναρξη της δεκαετίας 1990. Υπενθυμίζεται, ότι στην αγγλική γλώσσα το επίθετο global εμπεριέχει, τόσο την έννοια του παγκοσμίου, όσο και την έννοια του συνολικού ή καθολικού.

Υπό έποψη ακαδημαϊκής οπτικής η ιχνηλάτιση και η οριοθέτηση του όρου είναι πολυσχιδής και βεβαίως ετερόκλητη. Ενδεικτικώς αναφέρονται εδώ χαρακτηριστικές προσεγγίσεις και προς επιβεβαίωση βεβαίως της διαφωνίας μεταξύ Ειδικών.

Κατά τινές, όταν ο όρος χρησιμοποιείται «ουδετέρως» αναφέρεται στην παγκόσμια ενοποίηση και ειδικώς στην οικονομική της διάσταση.²

Κατ' άλλους,³ η παγκοσμιοποίηση, ιδίως ως προς την οικονομική της διάσταση δεν είναι μηχανικό αποτέλεσμα των νόμων της οικονομίας ή της τεχνικής, αλλά το προϊόν μίας πολιτικής εφαρμοζομένης υπό συνόλου θεσμών, φορέων και διατάξεων δημιουργηθέντων εκ προθέσεως προς εξυπηρέτηση συγκεκριμένων στόχων, όπως π.χ. η απελευθέρωση του εμπορίου (trade liberalization), πράγμα το οποίο, εξ άλλης πλευράς, οδηγεί στην απαξίωση ή και εξάλειψη εθνικών ρυθμίσεων, διευθετών επιχειρήσεις, επενδύσεις κ.ά.

Κατ' άλλη προσέγγιση η παγκοσμιοποίηση κατανοείται ως μία θεμελιώδης πολιτική διαδικασία εμπνεομένη υπό συμφερόντων π.χ. του μεγάλου κεφαλαίου εντός πλαισίων υπερπαραγωγής και εντατικοποίησης του ανταγωνισμού.

Άλλοι,⁴ ορίζουν την παγκοσμιοποίηση ως σειρά «αλληλοεπικαλυπτόμενων» αλλαγών, με επίκεντρο την κοσμογονία επί διαφόρων τομέων π.χ. οικονομίας της γνώσης, ε-

1. Βλ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης και οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους. Μέρος Α΄. Αθήνα, Οκτ. 2007, σελ. 7.*

2. Βλ. *Εκ των κυριωτέρων: Noam CHOMSKY: Ο σύγχρονος ελευθεριάζων Σοσιαλισμός. SCRIPTA. Αθήνα, 2000, σελ. 109.*

3. Pier. BOURDIEU: *Για ένα Ευρωπαϊκό Κίνημα. Αντιπίεση πυρών II. Αθήνα, 2001, σελ. 116 επόμ.*

4. W. HUTTON, Ant. GIDDENS: *On the Edge: Living with Global Capitalism. Virrage, Random House. 2001, p. 54.*

πικοινωνίας, ενώ κατ' άλλη προσέγγιση⁵ η παγκοσμιοποίηση σημαίνει διεργασίες, οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα Έθνη/Κράτη να συνδέονται μέσω διεθνικών κοινών δραστηριοτήτων και μέσω των εξ αυτών «παραγόμενων» εξουσιών αυτόνομων δράσεων ή αλληλεξαρτώμενων ενεργειών. Σημαίνει, ακόμη, την ορατή ήδη κατάργηση των συνόρων επί καθημερινής βάσης π.χ. οικονομίας, πληροφοριών, διαπολιτισμικών σχέσεων κ.ά.

Τέλος, κατ' άλλη διατύπωση η παγκοσμιοποίηση ορίζεται ως το σύνολο των φαινομένων, τα οποία προκύπτουν από το διαρκώς διευρυνόμενο άνοιγμα των οικονομιών μεταξύ διαφόρων Κρατών, ως και η αναζήτηση από τις επιχειρήσεις μεγαλύτερων ευκαιριών κέρδους.⁶

B. Οι επί μέρους συνιστώσες της παγκοσμιοποίησης

Ερμηνευτικώς προσεγγιζόμενοι οι εν λόγω ορισμοί «αποκαλύπτουν» σειρά επί μέρους συνιστωσών, όπως εκείνες της πολιτικής, της οικονομικής, της κοινωνικής, της τεχνολογικής και της πολιτιστικής.

Η πρώτη επηρεάζει την ακμή του Έθνους/Κράτους, η δεύτερη⁷ εμφανίζεται ως κυρίαρχη, η τρίτη ομογενοποιεί τον σημερινό τρόπο ζωής (π.χ. καταναλωτική κουλτούρα), η τέταρτη συνεφέλκεται «επαναστάσεις» (π.χ. πληροφορική) και η πέμπτη «ομογενοποιεί» υπό καθεστώς πολυπολιτισμικότητας των κοινωνιών κουλτούρες. Σημειώνεται εδώ, ότι ο πολιτισμός συνιστά πολύτιμο «συστατικό» της διαδικασίας παγκοσμιοποίησης, αφού δι' αυτού κατανοούνται μεταρρυθμίσεις. Η πολιτισμική παγκοσμιοποίηση, η οποία κατά μία άποψη έχει αποτέλεσμα την μίξη πολλών πολιτισμών και την συνθετική δημιουργία ενός νέου, ενώ κατ' άλλη προσέγγιση οδηγεί σε «συρρίκνωση» πολιτισμών, «απαξίωση» ή και «εξάλειψη» τους και την επιβολή ενός «προ-κατασκευασμένου» πολιτισμού, είναι δυνατόν να θεωρηθεί ως ένα στάδιο επέκτασης και αναπροσαρμογής του καπιταλισμού ή ως μία διαδικασία διαμόρφωσης μίας νέας παγκόσμιας κοινωνικής και πολιτισμικής πραγματικότητας.

Ανεξαρτήτως όμως όλων αυτών των δεδομένων η παγκοσμιοποίηση υπό την μία ή την άλλη έκφασή της είναι παρούσα κατάσταση, ενεργοποιούσα ενθέρμους υποστηρικτές ή πολέμιους.

Μεταξύ των πρώτων προσμετρώνται:

Η Παγκόσμια Τράπεζα

Περιλαμβάνει πέντε Οργανισμούς: Την Διεθνή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης, την Διεθνή Εταιρεία Ανάπτυξης, την Διεθνή Εταιρεία Χρηματοδοτήσεων, την Υπηρεσία Εγγύησης Πολυμερών Επενδύσεων και το Διεθνές Κέντρο για την Διευθέτηση Επενδυτικών Διαφορών.

Η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης

Η Διεθνής Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΔΤΑΑ), που ιδρύθηκε το 1945, έχει στόχο την μείωση της φτώχειας των Χωρών μεσαίων εισοδημάτων και των φτωχών υπερχρεωμένων Χωρών. Υποστηρίζει την ανάπτυξη με δάνεια, εγγυήσεις και

5. Ur. BECK: *Τι είναι παγκοσμιοποίηση*. Αθήνα, 2000, σελ. 73.

6. Bern. GUILLOCHON: *Globalisation*. Larousse. Paris, 2006, p.

7. Dav. HELD: *Globalization and Democracy*. London, 2002, p. 228: *Η παγκοσμιοποίηση δεν έχει μόνο οικονομική χροιά, αλλά σημαίνει και άλλα πράγματα, όπως πολιτική, πολιτισμό και περιβάλλον.*

8. Βλ. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ: *Θεσμικό Πλαίσιο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους. Μέρος Α'*. Αθήνα, Οκτώβριος 2007, σελ. 9 επόμ. Βλ. ακόμη:

δωρεάν υπηρεσίες, ιδίως παροχή συμβουλών. Οι Χώρες μέλη, 184 το 2004, είναι οι κάτοχοι του κεφαλαίου της Τράπεζας. Τα κεφάλαια προέρχονται από τις διεθνείς χρηματαγορές, με εκδόσεις ομολόγων.

Η IDA (Διεθνής Εταιρεία Ανάπτυξης) χορηγεί άτοκα δάνεια στις φτωχότερες χώρες, με βάση τις συνεισφορές των πλουσιότερων Χωρών.

Η SFI/IFC (Διεθνής Εταιρεία Χρηματοδοτήσεων) οργανώνει χρηματοδοτήσεις σε συνεργασία με άλλους επενδυτές για να καταστεί δυνατή η υλοποίηση προγραμμάτων σε αναπτυσσόμενες Χώρες.

Η AMGI/MIGA (Υπηρεσία Εγγύησης Πολυμερών Επενδύσεων) εξασφαλίζει τους ξένους επενδυτές που χρηματοδοτούν προγράμματα σε αναπτυσσόμενες Χώρες έναντι των ζημιών.

Το ICSID (Διεθνές Κέντρο για τη Διευθέτηση Επενδυτικών Διαφορών) διευθετεί διαφορές μεταξύ ξένων επενδυτών και Κρατών.

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ)

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει ιδρυθεί με απόφαση της Διάσκεψης του Μπρέτον Γουντς το 1944 και άρχισε να λειτουργεί τον Δεκέμβριο του 1945, κατόπιν επικύρωσης του καταστατικού. Η έδρα του ευρίσκεται στην Ουάσιγκτον. Το 2004 αριθμούσε 184 μέλη και διέθετε 2.650 υπαλλήλους από 140 διαφορετικές Χώρες. Οι στόχοι του είναι: ενθάρρυνση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας, διευκόλυνση του παγκοσμίου εμπορίου, προώθηση της σταθερότητας των συναλλαγών κ.ά. Βασικοί τομείς δραστηριότητάς του είναι η επιτήρηση των συναλλαγματικών πολιτικών και των μακροοικονομικών πολιτικών που υιοθετούνται από τα μέλη, η οικονομική βοήθεια με πιστώσεις και δάνεια στις Χώρες-μέλη που αντιμετωπίζουν δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών κ.ά. Επί πλέον, προσφέρει τεχνική βοήθεια για να συνδράμει τις Χώρες στον καλύτερο σχεδιασμό και την ορθότερη διαχείριση των οικονομικών πολιτικών τους. Ανώτατο όργανο λήψης αποφάσεων είναι το Συμβούλιο των διοικητών, το οποίο απαρτίζεται από τους Υπουργούς οικονομικών ή τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ)

Έχει ιδρυθεί την 1η Ιανουαρίου 1995 έπειτα από τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994) και εδρεύει στην Γενεύη. Το 2002, αριθμούσε 144 Χώρες-Μέλη και 550 υπαλλήλους. Ο προϋπολογισμός του ανέρχεται συνήθως σε 154 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα το έτος 2003. Οι κυριότερες λειτουργίες του συνίστανται στην διαχείριση εμπορικών συμφωνιών, που υπογράφονται από τα Μέλη, στην οργάνωση πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων, στη διευθέτηση εμπορικών διαφορών που εμπíπτουν στην δικαιοδοσία του, καθώς και στην παρακολούθηση των εμπορικών πολιτικών. Προσφέρει τεχνική βοήθεια στις αναπτυσσόμενες Χώρες, συνεργάζεται με τους λοιπούς Διεθνείς Οργανισμούς κ.ά. Διαφορές διευθετούνται από το Όργανο Επίλυσης των Διαφορών βάσει αναφορών ειδικών Ομάδων (Ομάδες εμπειρογνομώνων). Ο ΠΟΕ αντικατέστησε, από το 1995, την GATT, ως Οργανισμός αρμόδιος για την εποπτεία του πολυμερούς εμπορικού συστήματος.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δημιουργήθηκε το 1951 όταν έξι ευρωπαϊκές Χώρες αποφάσισαν να ενωθούν οικονομικά. Η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 θεσμοθετεί αυτή τη βούληση τάσσοντας φιλόδοξους στόχους: ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, προσώ-

πων και κεφαλαίων εντός της Ένωσης, υιοθέτηση κοινής εμπορικής πολιτικής έναντι των άλλων χωρών του πλανήτη. Η Ενιαία Πρόαξη, 1985-1986 δίνει νέα ώθηση στην δυναμική της ολοκλήρωσης. Το 2002, απετελείτο από 15 Χώρες: Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ισπανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία. Η εμπορική και η αγροτική πολιτική είναι κοινές. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκλέγεται ανά πενταετία με καθολική ψηφοφορία, εξετάζει και εγκρίνει την ευρωπαϊκή νομοθεσία, κυρίως τον προϋπολογισμό. 12 από τις 15 Χώρες αποφάσισαν να προχωρήσουν περαιτέρω στην πορεία προς την ολοκλήρωση υιοθετώντας, το 2002, κοινό νόμισμα, το ευρώ, και ανέθεσαν τη νομισματική πολιτική τους στην Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα. Οι τρεις χώρες που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ είναι η Δανία, το Ηνωμένο Βασίλειο και η Σουηδία. Η Ένωση αριθμεί από 01/01/2007 είκοσι έπτα Κράτη-Μέλη.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ)

Ο ΟΟΣΑ, με έδρα το Παρίσι, είναι Οργανισμός παροχής συμβουλών και εκπόνησης μελετών. Οι Χώρες Μέλη του πιστεύουν στη δημοκρατία και έχουν επιλέξει την οικονομία της αγοράς. Το 2002 αριθμούσε 30 Χώρες-Μέλη. Ο ΟΟΣΑ δημοσιεύει στατιστικές και αναλύσει για την οικονομική κατάσταση των Χωρών-Μελών και τρίτων Χωρών. «Αποτιμά» οικονομικές πολιτικές και διατυπώνει συστάσεις για τις ευκαταίες πολιτικές.

H Association of South East Asian Nations (ASEAN)

Η ASEAN (Ένωση των Χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας), που ιδρύθηκε το 1967 στην Μπανγκόκ, συγκέντρωνε το 2004 τις εξής Χώρες: Μπρουνέι, Καμπότζη, Ινδονησία, Λάος, Μαλαισία, Μιανμάρ (Βιρμανία), Φιλιππίνες, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη και Βιετνάμ. Στόχος είναι η δημιουργία ζώνης ελεύθερων συναλλαγών και ευνοϊκή διαχείριση των εισερχόμενων ξένων κεφαλαίων.

Μεταξύ των πολεμίων της παγκοσμιοποίησης περιλαμβάνονται:

Παγκόσμια δίκτυα:

Action mondiale des peuples contre le libre-échange et l'Organisation mondiale du commerce. Forum social de Gênes. Forum social mondial. International Forum on Globalization. Mobilization for Global Justice. Mouvement international ATTAC.

Περιφερειακά δίκτυα:

Alliance sociale continentale (Βόρειος και Νότιος Αμερική). Arab NGO Network for Development.

Συνδικάτα και οργανώσεις καταναλωτών:

AFL-CIO (Ηνωμένες Πολιτείες). Central Unica Trabalhadores (CUT, Βραζιλία). Confédération internationale des syndicats libres (CSIL). Korean Confederation of Trade Unions (KCUT, Νότιος Κορέα). Public Citizens (Ηνωμένες Πολιτείες). Sud-PTT (Γαλλία).

Κοινωνικά κινήματα:

Marches européennes contre le chômage, la précarité et les exclusions. Marche mondiale des femmes. Tute Bianche (Ιταλία).

Αγροτικά κινήματα:

Assemblées des pauvres (Ταϊλάνδη). Confédération paysanne (Γαλλία). Mouvement des sans terre (Βραζιλία). Via Campesina.

Πολυμερείς οργανισμοί:

Bretton Woods Project (Ηνωμένο Βασίλειο). CEE Bankwatch Network (Τσεχία). Coordination pour un contrôle citoyen de l'OMC (Γαλλία). Fifty Years is Enough (Ηνωμένες Πολιτείες). WTO Watch (Ηνωμένες Πολιτείες).

Νότος

Alternative Information & Development Centre (Νότιος Αφρική). Focus on the Global South (Ταϊλάνδη). red Mexicana de Acción Frente al Libre Comercio (Μεξικό). Research Foundation for Science, Technology and Ecology (Ινδία). Third World Network (Μαλαισία).

Χρέος

Campagne Jubilé 2000/Drop the Debt (Ηνωμένο Βασίλειο). Comité pour l'annulation de la dette du tiers—monde. Jubilé sud (Φιλιππίνες).

Επιχειρήσεις/Sweatshops:

Clean Clothes Campaign (Ολλανδία). Collectif «De l'éthique sur l'étiquette» (Γαλλία). Corporate Europe Observatory (Ολλανδία). Corporate Watch (Ηνωμένο Βασίλειο). Global Alliance (Ηνωμένες Πολιτείες).

Οργανώσεις Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

Amnesty International. Fédération internationale des ligues des droits de l'homme (FIDH). Human Rights Watch. People's Solidarity for Participatory Democracy (PSPD).

Περιβάλλον:

Les Amis de la Terre. Greenpeace. Sierra Club (Ηνωμένες Πολιτείες).

Πολιτικές οργανώσεις:

Parti des Travailleurs (Βραζιλία). Socialist Workers Party (Ηνωμένο Βασίλειο).

Μέσα Ενημέρωσης:

AfterNet. Independent Media Centre. Le Monde diplomatique (Γαλλία). The Nation (Ηνωμένες Πολιτείες). Znet!

Ομάδες προβληματισμού (Think tanks):

Center for Economic and Policy Research (CPER, Ηνωμένες Πολιτείες). Center for Economic Policy Analysis (CEPA, Ηνωμένες Πολιτείες). Economic Policy Institute (Ηνωμένες Πολιτείες). Institute for Agriculture & Trade Policy ((Ηνωμένες Πολιτείες). Institute for Policy Studies (Ηνωμένες Πολιτείες). Instituto Brasileiro de Analises Sociais e Economicas (IBASE, Βραζιλία). New Economics Foundation (Ηνωμένο Βασίλειο). Observatoire de la mondialisation (Γαλλία).

Γ. Οι διάλογοι της επιρροής και της αλληλεξάρτησης

Εκ των παρατεθέντων στοιχείων εκτιμάται, ότι η βεβαιότητα, ότι το «παγκόσμιον», εν προκειμένω η παγκοσμιοποίηση, επηρεάζει το «εθνικόν» πρέπει να θεωρηθεί δεδομένη:

Επί πεδίου πολιτικού μέσω ένταξης των Κρατών σε Οργανισμούς Πολιτικούς (π.χ. Ο.Η.Ε.), ή Στρατιωτικούς Σχηματισμούς (π.χ. Ν.Α.Τ.Ο.).

Επί πεδίου οικονομικού μέσω της σύμπληξης ή προσχώρησης σε οικονομικές ενώσεις (π.χ. Ευρωπαϊκή Ένωση, Ν.Α.Φ.Τ.Α., Βορειαμερικανική Ένωση Ελευθέρων Συναλλαγών, Α.Σ.Ε.Α.Ν., Ένωση Χωρών Νοτίου και Ανατολικής Ασίας, Ο.Ε.Σ.Δ., Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης, Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου κ.ά.).

Επί πεδίου κοινωνικού (π.χ. Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας κ.ά.).

Επί πεδίου τεχνολογικού (π.χ. Διεθνής Ένωση Τηλεπικοινωνιών, INTERNET κ.ά.).

Επί πεδίου πολιτιστικού (π.χ. UNESCO κ.ά.).

Στρατηγικές, πολιτικές και μέτρα, αποφασιζόμενα στο επίπεδο διεθνών σχηματισμών, αλλά και διαδικασίες και πρακτικές αποφασιζόμενες ατύπως υπό πολυεθνικών π.χ. επιχειρήσεων γίνονται «αποδεκτές» άλλοτε μεν ευχαρίστως, άλλοτε δε με μεγάλο κόστος υπό πάντων, ενίοτε δε μη υπαρχούσης ουδεμίας δυνατότητας αντίστασης.

Μία κατάσταση όμως αυτής της μορφής έχει ως αποτέλεσμα και την «μετάλλαξη» της έννοιας του παραδοσιακού Κράτους. Και κάτω από τις νέες συνθήκες το άλλοτε κυρίαρχο «εθνικό» Κράτος είναι υποχρεωμένο να προβεί σε αναθεώρηση των σχέσεών του με τα άλλα Κράτη, αλλά και σε αλλαγές των δομών του εσωτερικώς, είτε προς αντιμετώπιση νέων «κινδύνων» π.χ. ενσωμάτωσης μεταναστών, ή παραγωγής νέων υπηρεσιών υπέρ των Πολιτών, χάριν των οποίων υφίσταται.

Μεταξύ των νέων υπηρεσιών, οι οποίες πρέπει «να παραχθούν» περιλαμβάνονται και εκείνες πολιτιστικής υφής, και μάλιστα εντός κοινωνικών συνόλων όχι ομοιογενών φυλετικώς, θρησκευτικώς, οικονομικώς και πολιτιστικών καταβολών.

Οι Τοπικές Δομές (Αυτοδιοικούμενες Περιφέρειες, Νομαρχίες, Επαρχία, Δήμοι και Κοινότητες) εκρίθη, ότι πρέπει να «επιστρατευθούν» στην παραγωγή πολιτιστικού έργου, συνεπικουρούσες το (κεντρικό) Κράτος, ως εγγύτερον δρώσες προς τον Πολίτη, ως πλέον ευέλικτες λόγω μεγέθους κ.ά.

Το επόμενο τμήμα της ανά χειράς εργασίας προσεγγίζει αυτήν ακριβώς την πτυχή των δραστηριοτήτων των Τοπικών Δομών Χωρών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπό την αναγκαία παραδοχή, ότι η ανάπτυξη και το επ' αυτής θεσμικό πλαίσιο περιλαμβάνει τρεις βασικές πτυχές: την οικονομική, την κοινωνική και την πολιτιστική.⁸

Κεφάλαιο Β'

Πολιτιστικές δραστηριότητες: οριοθετήσεις

Α. Γενική προσέγγιση

Σε μία γενική προσέγγιση ως πολιτισμός θεωρείται το σύνολο των ενεργειών με τις οποίες ο άνθρωπος επιδιώκει να κατακτήσει την φύση και να την χρησιμοποιήσει προς όφελός του, προκειμένου να αναχθεί σε ελεύθερο και πνευματικό ον. Αυτό επιτυγχάνεται με την καλλιέργεια των έμφυτων πνευματικών ικανοτήτων του.

Η λέξη¹ προέρχεται από το αρχαίο πόλις και αυτό σημαίνει πως δεν είναι δυνατόν ο πολιτισμός να επιτευχθεί παρά μέσα σε χώρο, όπου συμβιώνουν άνθρωποι. Ο πολιτισμός διακρίνεται σε τεχνικό ή υλικό, που αναφέρεται στα υλικά μέσα για την διευκόλυνση του υλικού βίου του ανθρώπου και σε πνευματικό, που αναφέρεται σε πνευματικές αξίες. Ως τόσο, τα δύο αυτά πεδία δεν αποτελούν κάτι διαφορετικό μεταξύ τους, αλλά ευρίσκονται σε συνεχή αλληλεξάρτηση.

Η ανθρώπινη λογική ανέπτυξε διάφορους τομείς πολιτισμού, όπως: η επιστήμη, που διέπεται από την αξία του ωραίου, η θρησκεία, που στοχεύει στην αξία του θείου, η κοινωνία, που είναι έκφραση της αξίας της αλληλεγγύης κ.λ.. Κάθε αξία μπορεί να ευδοκιμεί σε μία εποχή, ενώ να εξαφανίζεται σε μία άλλη.

1. Βλ. και V.D. HANTSON, J. HEATH: *Ποίος εσκότωσε τον Όμηρο. (Μει.)*. Αθήνα, 1999. σελ. 61.

Ο πολιτισμός, λοιπόν, είναι μία έννοια πολύ ευρεία, στενά συνδεδεμένη με τις έννοιες της παιδείας, της επιμόρφωσης, της επικοινωνίας, της ψυχαγωγίας, της πνευματικής και ψυχικής αναβάθμισης, της κοινωνικής συμμετοχής και της πολιτικής ανάπτυξης.

Η πολιτιστική δραστηριότητα ως θεμέλιος λίθος της προόδου και της πολιτιστικής ανάπτυξης, εντάσσεται στις αρμοδιότητες ενός αποτελεσματικώς λειτουργούντος Διεθνούς Οργανισμού, Κράτους, Περιφέρειας ή Πόλης. Οι κύριες συνιστώσες της είναι: η ύπαρξη πολιτιστικού δημιουργού, πολιτιστικού αγαθού και κοινού, που στην συγκεκριμένη περίπτωση λειτουργεί ως καταναλωτής – χρήστης του πολιτιστικού προϊόντος.

Η πολιτιστική δραστηριότητα ορίζεται ως η οργανωμένη επικοινωνία των καταναλωτών/χρηστών με τα πολιτιστικά προϊόντα/αγαθά, την χρησιμοποίηση και άρα την αξιοποίησή τους. Η επικοινωνία αυτή είναι επωφελής για τον δημιουργό, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο.

Η οργάνωση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε μία κοινωνία είναι αναγκαία και διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη και καλλιέργειά της.

Στην αρχαία Ελλάδα, όπου είχε γίνει κατανοητή η αξία των κοινωνικών εκδηλώσεων, είχε επινοηθεί ειδικός θεσμός υποστήριξης τους από την Πολιτεία: η Χορηγία. Ο θεσμός της Χορηγίας, που σημαίνει την οικονομική και άλλη υποστήριξη από τον χορηγό μιας πολιτιστικής δραστηριότητας ή δημιουργίας, ενισχύει σήμερα πολιτιστικές δραστηριότητες σε όλο σχεδόν τον κόσμο.

Από τα τέλη της δεκαετίας του 1960, το ενδιαφέρον της επιστημονικής έρευνας επικεντρώθηκε στην σχέση οικονομίας και πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Μελέτες κατέδειξαν την σημαντική συνεισφορά της πολιτιστικής ανάπτυξης στην διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης.

Τέλος, υποστηρίχθηκε από ωρισμένους, η υπεροχή της πολιτιστικής ανάπτυξης απέναντι στην οικονομική. Χαρακτηριστική είναι η άποψη του Γάλλου οικονομολόγου Fr. Perroux, ότι «κάθε άνθρωπος και κάθε κοινωνία αναζητούν την σημασία του προσορισμού τους: και αυτή είναι ο πολιτισμός» και ότι «οι πολιτιστικές αξίες είναι εκείνες από τις οποίες εξαρτώνται τα οικονομικά φαινόμενα και οι θεσμοί».

Πέραν αυτών, σημειώνεται, ότι ως «πολιτιστική πολιτική θεωρείται ένα σύστημα τελικών σκοπών, πρακτικών στόχων και μέσων, που επιδιώκονται από μία ομάδα και εφαρμόζονται από μία Αρχή» (Girard).

Η πολιτιστική πολιτική συγκροτείται από συγκλίνουσες συλλογικές πράξεις, που στοχεύουν στην επίτευξη ωρισμένων σκοπών με τον προγραμματισμό της χρήσης ωρισμένων πόρων. Κατά την UNESCO «η πολιτιστική πολιτική στην γενική έννοια του όρου, είναι ένα σύνολο κοινωνικών πρακτικών, συνειδητών και διακριβωμένων, παρεμβάσεων ή μη παρεμβάσεων με στόχο την ικανοποίηση κάποιων πολιτιστικών αναγκών με την υπέρτατη δυνατή χρήση όλων των υλικών και ανθρωπίνων πόρων, που μία δεδομένη κοινωνία διαθέτει, σε μία ωρισμένη στιγμή. Ακόμη, η πολιτική αυτή πρέπει να καθορίζει κάποια κριτήρια της πολιτιστικής ανάπτυξης και να συνδέει τον πολιτισμό με την διαμόρφωση της προσωπικότητας και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη».

Όταν η πολιτιστική πολιτική έχει πεδίο εφαρμογής της όλη την Χώρα τότε προσδιορίζεται ως Εθνική Πολιτιστική Πολιτική. Η πολιτική, που αφορά σε μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή ή πόλη χαρακτηρίζεται ως Περιφερειακή ή Τοπική Πολιτική αντίστοιχα.

β. Διεθνείς Οργανισμοί, Τοπικές Δομές και Πολιτιστικές Δραστηριότητες

Διεθνείς Οργανισμοί όπως, η UNESCO, η Ευρωπαϊκή Ένωση, το Συμβούλιο της Ευρώπης κ.ά. «εμπλέκονται» σε σημαντικό βαθμό σε πολιτιστικές δραστηριότητες είτε αυτοτελώς είτε εν συμπράξει με Εθνικές Κυβερνήσεις, Περιφερειακές ή Τοπικές Αρχές.

Οι Ελληνικές Περιφερειακές και Τοπικές εν γένει Αρχές δεν φαίνεται να έχουν εξαντλήσει όλες τις σχετικές δυνατότητες συνεργασίας με τους εν λόγω Οργανισμούς, και ιδίως με την Ευρωπαϊκή Ένωση για μία σειρά λόγων, όπως π.χ. έλλειψη ενημέρωσης.

Ενδεικτικώς μνημονεύεται εδώ, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, πέραν των άλλων δράσεών της επί του τομέως του πολιτισμού, έχει συγκροτήσει και Ειδική Επιτροπή Πολιτισμού και Παιδείας -EDUC-, εντός του πλαισίου λειτουργίας της Επιτροπής των Περιφερειών, ήτοι εντός Οργάνου θεωρουμένου ως «η φωνή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα πλαίσια της Ένωσης».

Σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση σημειώνονται τα εξής:

Η ύπαρξη κοινοτικής πολιτιστικής πολιτικής είναι εμφανής στα νέα προγράμματα που προκηρύσσονται, τα οποία παύουν να αποτελούν αποσπασματικές παρεμβάσεις, αλλά εντάσσονται σε μία κοινοτική στρατηγική για τα πολιτιστικά θέματα με συγκεκριμένες κατευθύνσεις, επιλογές και προτεραιότητες².

Οι συγκεκριμένες δράσεις στον τομέα του πολιτισμού, αν και δεν είναι πολυάριθμες, είναι σημαντικές. Τρεις άξονες παρεμβάσεων, που έχουν προτεραιότητα, μπορούν να καθορισθούν: Η πολιτιστική κληρονομία, το βιβλίο και η μελέτη, καθώς και οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Για κάθε άξονα εξετάζονται πέντε τύποι δράσης: αξιοποίηση και ακτινοβολία, δίκτυα και σύμπραξη, πρόσβαση στον πολιτισμό, έρευνα και επαγγελματική κατάρτιση και, τέλος, πολιτισμική συνεργασία με Τρίτες Χώρες και Διεθνείς Οργανισμούς.

Ενδεικτικώς, τα κυριότερα κοινοτικά πολιτιστικά προγράμματα είναι τα ακόλουθα:

Πιλοτικά διαπεριφερειακά προγράμματα συνεργασίας για την οικονομική ανάπτυξη, που έχει πολιτιστική διάσταση (άρθρο 10 του ΕΠΤΑ).

Καλειδοσκόπιο 2.000.

Ραφαήλ.

Media.

Αριάδνη.

Άλλα προγράμματα:

Πρόγραμμα: Ενίσχυση πειραματικών σχεδίων για την διατήρηση της ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.

Πρόγραμμα: Ενέργειες προώθησης και διαφύλαξης των περιφερειακών και μειονοτικών γλωσσών και πολιτισμών.

Πρόγραμμα: Νεολαία για την Ευρώπη III (προώθηση της ανάπτυξης των ανταλλαγών νέων και δραστηριοτήτων στον τομέα της νεολαίας).

Πρόγραμμα: Αδελφοποίηση πόλεων.

Πρόγραμμα: Πειραματικά έργα χωροταξίας.

Κεφάλαιο Γ'

Τοπικές Δομές και Πολιτισμός: η περίπτωση της Ελλάδος

A. Εισαγωγή

Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων στην Ελλάδα ανήκει, ως γνωστόν, στην αρμοδιότητα των Τοπικών Δομών (Νομών, Επαρχείων, Δήμων, Κοινοτήτων), κύρια μέρι-

² Βλ. και Α. ΒΛΑΣΣΗΣ: *Ευρωπαϊκός Πολιτισμός ή Ευρώπη των Πολιτισμών*; Αθήναι, 2005, σελ. 25

μνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων της¹.

Οι τοπικές υποθέσεις, βασική ενασχόληση των Τοπικών Δομών, έχουν πολλά επίπεδα. Είναι τοπικές σε σύγκριση με κάποιες άλλες πλέον ευρείες. Η τοπική υπόθεση προσλαμβάνει άλλα χαρακτηριστικά σύμφωνα με το μέγεθος και την εν γένει κατάσταση μίας Χώρας. Άλλη διάσταση έχει το τοπικό θέμα σε μία Χώρα μικρή, άλλο σε μία Χώρα μεγάλη, άλλο σε μια ορεινή, πεδινή, νησιωτική, άλλο σε μία Χώρα με γεωφυσική ποικιλία. Η φύση της τοπικής υπόθεσης, προσδιορίζει και την φύση της πολιτικής απόφασης, που πρέπει να ληφθεί, ή την φύση και το μέγεθος του έργου, που πρέπει να πραγματοποιηθεί, για να αντιμετωπισθεί το τοπικό θέμα.

Οι Τοπικές Δομές προσπαθούν σήμερα να ενσωματώσουν και να κάνουν τον πολιτισμό αναπόσπαστο στοιχείο στον αναπτυξιακό ρόλο τους, προκειμένου ο πολιτισμός να συμβάλει δημιουργικώς σε ένα άλλο μοντέλο ανάπτυξης, που θα έχει ως κέντρο τον άνθρωπο και τις ανάγκες του στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, μορφωτικό και ψυχαγωγικό τομέα.

Οι δυνατότητες προώθησης της πολιτιστικής ανάπτυξης από τις Τοπικές Δομές συνδέονται με την γενικότερη ανάπτυξη του θεσμού. Η προώθηση της πολιτιστικής ανάπτυξης πραγματοποιείται μέσα από: Ορθολογική χρήση των πόρων.² Ανταποδοτικότητα του πολιτιστικού αγαθού. Θεσμό της χορηγίας. Διαδημοτικές συνεργασίες. Συντονισμό παρεμβάσεων. Επικοινωνία μεταξύ των Δήμων. Πολιτιστικά Στελέχη. Καλλιτεχνικό προσωπικό. Συνεργασίες του Δήμου με άλλους πολιτιστικούς φορείς της περιοχής. Σχεδιασμό, Προγραμματισμό, Οργάνωση της πολιτιστικής δράσης. Συνεργασία Ο.Τ.Α. με Υπουργείο Πολιτισμού. Κοινοτικά Πολιτιστικά Προγράμματα.

Σημειώνεται με έμφαση, ότι έχουν ήδη συσταθεί σε τοπικό επίπεδο νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δημοτικές επιχειρήσεις, εφαρμόζοντα προγραμματικές συμβάσεις για χρηματοδότηση από το Υπουργείο Πολιτισμού για τοπικές δράσεις κ.ά.

Ως προς τις θεσμικές μορφές άσκησης πολιτιστικών δραστηριοτήτων προτείνεται ακόμη ο συνδυασμός της σύστασης Πολιτιστικών Επιχειρήσεων με την σύναψη Προγραμματικών Συμβάσεων, ιδιαίτερα με το ΥΠ.ΠΟ. ή άλλους φορείς, όπως ο Ε.Ο.Τ. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται αφ' ενός η λειτουργική ευελιξία και αφ' ετέρου η χρηματοδοτική διευκόλυνση. Ακόμη, θεωρείται ευκατάρια η συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς με δημιουργία Κοινοπραξίας, έτσι, ώστε να εξασφαλίζεται, τόσο η ανάθεση ωρισμένων εργασιών σε κάποιο συγκεκριμένο διάστημα, όσο και η συμμετοχή των πολιτών στην πολιτιστική δραστηριότητα των Τοπικών Δομών.

Β. Πολιτισμός και Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης: η περίπτωση της Ελλάδος

Ο Πολιτισμός αποτελεί ως γνωστόν, ένα από τα βασικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας, το κατ' εξοχήν επικοινωνιακό μέσο για την προβολή της Χώρας διεθνώς. Μέσω πρωτοβουλιών, που έχουν αναληφθεί (όπως π.χ. ο θεσμός της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας κ.ά.), αλλά και μέσω της δημιουργίας δικτύων (όπως τα Πολιτιστικά Δίκτυα Παραεuxeινίων, Βαλκανικών και Μεσογεια-

1. Βλ. Ελέν. ΘΕΟΦΙΛΗ: *Οι ειδικότερες ρυθμίσεις περί διαδημοτικών συνεργασιών και η συμβολή τους στην ανάπτυξη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης*. Αθήνα, 1999, σελ. 60 επόμ.

2. *Θέματα ελέγχου του τρόπου διαχείρισης των πόρων βλέπετε στο: Χρ. ΚΑΡΑΜΕΚΗΣ: Ο δημοσιονομικός (προληπτικός) έλεγχος των ΟΤΑ: Από το παρελθόν στο παρόν. ΕΠ.Α.Τ.Α.Π.Α. Αθήνα, 51/2008, σελ. 108 επόμ.*

κών Χωρών), η Χώρα διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο, τόσο στα πολιτιστικά πράγματα της ευρύτερης περιοχής, όσο και της Ευρώπης και άλλων Ηπείρων.

Παράλληλως ο ελληνικός πολιτισμός και ιδίως η πολιτισμική κληρονομία αποτελούν ένα από τους κυριότερους παράγοντες προσέλκυσης τουριστικού ενδιαφέροντος στην Χώρα μας. Ο πλούτος των μνημείων, των αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών συνιστά αυτοτελές έρεισμα για την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας και δωδεκάμηνης διάρκειας πολιτιστικού και συνεδριακού τουρισμού.

Αν και η ελληνική δημιουργία στον χώρο του Πολιτισμού έχει επιτύχει διεθνή αναγνώριση, οι σχετικώς περιορισμένοι πόροι, που διατίθενται στον τομέα του Πολιτισμού, οι περιορισμένες παρεμβάσεις για την διάσωση, την ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων, την βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών, οι ελλείψεις υποδομών σύγχρονης πολιτισμικής δημιουργίας, (Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης, Όπερα, Ακαδημία Κινηματογράφου κ.λ.), περιορίζουν τις δυνατότητες ανάπτυξης του τομέα.

Το Επιχειρησιακό Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» του Β' Κ.Π.Σ. αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια διαμόρφωσης μίας συγχρηματοδοτούμενης από την Ευρωπαϊκή Ένωση διαρθρωτικής παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού σε εθνικό επίπεδο. Στόχευε, κυρίως, στην βελτίωση και ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας μέσω της αξιοποίησης, αναβάθμισης και ορθολογικής διαχείρισης των πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων.³

Προηγούμενες παρεμβάσεις στον Τομέα του Πολιτισμού, τόσο στο πλαίσιο των ΜΟΠ όσο και του Α' Κ.Π.Σ., ήταν τοπικής σημασίας και περιορισμένης εμβέλειας σε σχέση με το συνολικό σχέδιο πολιτιστικής πολιτικής.

Υπενθυμίζεται, λόγω της σημασίας του πράγματος, ότι το Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός», του Β' Κ.Π.Σ. έθετε μεταξύ άλλων και τους εξής στόχους:

Την προστασία, συντήρηση, ανάδειξη και αξιοποίηση των μνημείων και επιτευγμάτων του αρχαίου, βυζαντινού και νεώτερου ελληνικού πολιτισμού.

Την ενίσχυση και αναβάθμιση της πολιτιστικής υποδομής, ώστε να υποστηριχθεί η σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία.

Την δημιουργία πολιτιστικών θεσμών, που αποσαφηνίζουν την πολιτιστική ταυτότητα της Χώρας και συμμετέχουν στη δημιουργία τουριστικής ζήτησης.

Την διάδοση και προβολή στο εξωτερικό του αρχαίου, βυζαντινού και νεώτερου ελληνικού πολιτισμού και της σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας.

Την αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Την διάθεση πόρων σε μειονεκτούσες σχετικά περιοχές, που διαθέτουν πολιτιστικό υπόβαθρο.

Η ενοποίηση των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας, η δημιουργία υποδομής σε πόλεις εκτός της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης, η επέκταση/εκσυγχρονισμός Μουσείων, η βελτίωση της πολιτιστικής – τουριστικής υποδομής με την αναστήλωση και ανάδειξη μνημείων και αρχαιολογικών χώρων και η ενίσχυση του συνεδριακού και πολιτιστικού τουρισμού με την δημιουργία κατάλληλων χώρων στα Μέγαρα Μουσικής Αθήνας και Θεσσαλονίκης, ήταν οι κύριες δράσεις του Β' Κ.Π.Σ. στον τομέα του Πολιτισμού.

Το Πρόγραμμα Πολιτισμού παρουσίασε προβλήματα, που αντιμετωπίστηκαν εγκαίρως, με κατάλληλες διορθωτικές κινήσεις.

Η διαμόρφωση των στόχων και της στρατηγικής για τον τομέα του πολιτισμού στην τρέχουσα περίοδο οριοθετείται από τον ρόλο, που καλείται να διαδραματίσει η Χώρα μας στη διεθνή σκηνή στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών, που έχει αναπτύξει, από τις δυνατότητες, που έχει ο τομέας να συμβάλει στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουρισμού, από τις νέες δυνατότητες, που οι τεχνολογικές εξελίξεις δίνουν στον τομέα, από τις συσσωρευμένες ανάγκες, που υπάρχουν και από τις παρεμβάσεις που ήδη έχουν δρομολογηθεί στο πλαίσιο των εθνικών και συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων.

Οι εξελίξεις της τεχνολογίας προσφέρουν την δυνατότητα στον ελληνικό πολιτισμό να άρει τα εμπόδια στην διάχυσή του, που προκαλεί η γλώσσα, ενώ καθιστούν την πολιτιστική κληρονομία σημαντική πλουτοπαραγωγική πηγή, καθώς η Ελλάδα και η Ιταλία κατέχουν και ελέγχουν το 30% της πολιτιστικής κληρονομίας παγκοσμίως.

Οι εφαρμογές που έχουν αναπτυχθεί τα τελευταία χρόνια (όπως π.χ. το Internet κ.ά.) μπορούν να αξιοποιηθούν για την προβολή του Ελληνικού Πολιτισμού, την εκπαίδευση των νέων και την ενημέρωση του ευρύτερου κοινού.

Η τρέχουσα Πολιτιστική Πολιτική αναπτύσσεται σε δύο πεδία:

- Την προβολή και ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομίας.
- Την υποστήριξη ανάπτυξης Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού.

Η προβολή και ανάδειξη της Πολιτιστικής Κληρονομίας

Στον τομέα της Πολιτιστικής Κληρονομίας η παρουσία του Κράτους, (σχεδιασμός και άσκηση κρατικής πολιτικής) είναι εκ του Συντάγματος καθοριστική. Αναλυτικώς:

Στον χώρο των Μουσείων, στόχοι είναι η εμπέδωση μίας σύγχρονης μουσειολογικής αντίληψης, η οργάνωση διαδρομών, επισκέψεων, η ανάδειξη της εκπαιδευτικής τους διάστασης και περιοδικών εκθέσεων τους, η ένταξη στην καθημερινή πολιτιστική ζωή του τόπου με το άνοιγμά τους στη σύγχρονη πολιτιστική δράση.

Στον τομέα των Αρχαιολογικών Χώρων και των Μνημείων, στόχοι είναι η συνέχιση του επίπλου και χρονοβόρου προγράμματος στερέωσης και συντήρησης, η ανάδειξη των χώρων, η προσέλκυση επισκεπτών με την ένταξη χώρων και μνημείων σε πολιτιστικές διαδρομές, η οργάνωση διόδων επισκέψεων, η σήμανση των χώρων, η ένταξη ορισμένων μνημείων στην σύγχρονη πολιτιστική ζωή.

Άλλοι στόχοι της Πολιτιστικής Πολιτικής είναι:

- Η καταγραφή κινητών και ακινήτων μνημείων της πολιτιστικής κληρονομίας με την πλήρη ανάπτυξη του Εθνικού Αρχείου Μνημείων και του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου.
- Η οικονομική αξιοποίηση των πνευματικών δικαιωμάτων του Κράτους επί της πολιτιστικής κληρονομίας.
- Η επιστημονική αξιοποίηση της αρχαιολογικής έρευνας.

Η υποστήριξη της ανάπτυξης του Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού

Στον τομέα αυτόν η παρουσία του ελληνικού Κράτους είναι καθοριστική σε ό,τι αφορά στην δημιουργία βασικής υποδομής και μεγάλων θεσμών, ενώ έχει επικουρικό ρόλο σε ό,τι αφορά στη σύγχρονη πολιτιστική δημιουργία.

Η ενίσχυση των υποδομών του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού (Μουσεία Σύγχρονης Τέχνης, Όπερα, Ακαδημία Κινηματογράφου κ.λ.) και η δημιουργία νέων σημαντικών θεσμών – κυρίως στην Περιφέρεια – είναι η κατεύθυνση στην οποία κινούνται οι παρεμβάσεις στον τομέα αυτό.

Τα εκπαιδευτικά Πολιτιστικά Δίκτυα και τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα του ΥΠ.ΠΟ. για την προσέγγιση του ευρέος Κοινού (και ιδίως των παιδιών) με διάφορες μορφές τέχνης, η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών, η δημιουργία του Πολιτιστικού Χάρτη της Ελλάδας, η διασύνδεση των πολιτιστικών θεσμών μεταξύ τους και η προβολή τους στο εξωτερικό, αποτελούν σημαντικές πρωτοβουλίες στον χώρο αυτό.

Τέλος, σημειώνεται, ότι μεταξύ των προτεραιοτήτων του εν εξελίξει Δ' Κ.Π.Σ. συγκαταλέγονται:

Η αναβάθμιση της υποδομής και βελτίωση των προσφερόμενων υπηρεσιών στο χώρο των Μουσείων.

Η ανάδειξη Μνημείων, Συνόλων και Αρχαιολογικών Χώρων.

Η ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας.

Η ανάπτυξη Εθνικού Πολιτιστικού Πληροφοριακού Συστήματος.

Η χρηματοδότηση ιδιωτικών έργων αποκατάστασης και αναστήλωσης μνημείων και συνόλων, βάσει του Ν.2557/1997.

Οι ενέργειες κατάρτισης – συνεχιζόμενης εκπαίδευσης (παραδοσιακά επαγγέλματα για έργα αποκατάστασης μνημείων, σύγχρονα επαγγέλματα συνδεδεμένα με τον πολιτισμό και την κοινωνία της πληροφορίας) κ.ά.

Κεφάλαιο Δ'

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες των Ο.Τ.Α. άλλων Χωρών Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης Συνοπτική αναφορά

Αυστρία¹

Αποδίδεται μεγάλη έμφαση στον τομέα του πολιτισμού.

Πέντε Ομοσπονδιακά Υπουργεία είναι υπεύθυνα για δράσεις πολιτισμού: Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εκπαίδευσης, Επιστημών και Πολιτισμού, Υπουργείο Τεχνών και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων, Υπουργείο Οικονομικών Υποθέσεων και Εργασίας και το Υπουργείο Εσωτερικών Υποθέσεων.

Η σύμπραξη δημοσίου - ιδιωτικού τομέα για θέματα πολιτισμού είναι συνήθης: π.χ. Αυστριακό Ταμείο Μουσικής.

Πολλοί πολιτιστικοί Οργανισμοί αποτελούν επιχειρήσεις και ερευνητικά κέντρα δημοσίου δικαίου οικονομικώς ανεξάρτητα από το Κράτος, όπως π.χ. τα ομοσπονδιακά θέατρα.

Τα μουσεία, τα φεστιβάλ, οι όπερες και τα μουζικαλ έχουν ως στόχο την πολιτιστική προβολή της Χώρας, την αύξηση του τουρισμού, αλλά και την αποκομιδή κέρδους.

Δίδεται έμφαση στην χρήση νέων τεχνολογιών, ενώ εντατικοποιούνται κοινοτικές πρωτοβουλίες «e-Austria in e-Europe».

Ασκούνται αποκεντρωμένες πολιτικές για τον πολιτισμό, δεδομένου ότι τα Κρατίδια έχουν αρμοδιότητα να ψηφίζουν νόμους για θέματα πολιτισμού.

1. Βλ. Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε. Τόμ. Β'. Η' έκδ. Αθήναι, 2005, σελ. 149 επόμ.: Ο.Ε.Κ.Δ.: Managing across Levels of Government in Austria. Paris, 1997. Βλ. ακόμη: www.culturalpolicies.net. <http://cms.anstia.info>.*

Λειτουργεί Συντονιστική Επιτροπή για τον συντονισμό των Αρχών του Κέντρου, των Κρατιδίων και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και για την ισόποση κατανομή πολιτιστικών δαπανών ανά επίπεδο Διοίκησης.

Οι Ο.Τ.Α. μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες με γειτονικά Κράτη και Περιφέρειες υπό την εποπτεία του (κεντρικού) Κράτους.

Βέλγιο²

Αρμοδιότητα και μάλιστα αποκλειστική για θέματα πολιτισμού έχουν μόνο οι (Εθνικές) Κοινότητες, οι οποίες αποτελούν μαζί με τις Περιφέρειες τον Γ' βαθμό αυτοδιοίκησης. Στα πλαίσια αυτής της αρμοδιότητας, μπορούν να συνάπτουν συμφωνίες συνεργασίας και με άλλες Χώρες.

Οι Κοινότητες διαφοροποιούνται προς άλληλες εν σχέσει με τους Φορείς, που είναι επιφορτισμένοι με την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής. Έτσι, ενώ η Γαλλόφωνη Κοινότητα ασκεί πολιτική επί πολιτιστικών θεμάτων μέσω δύο Υπουργείων (Πολιτισμού και Κοινωνικών Υποθέσεων και Παιδείας, Έρευνας και Κατάρτισης), η Φλαμανδόφωνη Κοινότητα διαθέτει ένα Υπουργείο.

Το Κράτος διατηρεί στη δικαιοδοσία του ένα σημαντικό αριθμό πολιτιστικών θεσμών εθνικής σημασίας, όπως Μουσεία (Μουσείο Αρχαίας και Μοντέρνας Τέχνης), Βιβλιοθήκες (Η Βασιλική Βιβλιοθήκη), Θέατρα (Le Theatre Royal de la Monnaie).

Η χρηματοδότηση των Κοινοτήτων για θέματα πολιτιστικού χαρακτήρος γίνεται με βάση την κατανομή των χρημάτων που εισπράττονται από εθνικούς φόρους, αλλά και από εισφορές υπέρ του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης (ενδοκοινοτικός φόρος).

Γαλλία³

Το κύριο χαρακτηριστικό της πολιτιστικής διοίκησης στη Γαλλία είναι η υπερδιόγκωση του Υπουργείου Πολιτισμού, που έχει αναλάβει τον προγραμματισμό, τον έλεγχο και την χρηματοδότηση πολύ μεγάλου μέρους της πολιτιστικής δράσης εντός της Χώρας. Μετά από διαδοχικές αλλαγές και διεύρυνση αρμοδιοτήτων το Υπουργείο περιλαμβάνει στην αρμοδιότητα του: σημαντικό αριθμό Μουσείων της Χώρας, το Εθνικό Κέντρο Γαλλικού Κινηματογράφου, τα αρχεία, τις βιβλιοθήκες, την μουσική, τον χορό, το θέατρο και τον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς. Από το Υπουργείο, ακόμη, εξαρτώνται διάφοροι Πολιτιστικοί Οργανισμοί, όπως τα εθνικά θέατρα, η όπερα, η εθνική βιβλιοθήκη.

Η κατανομή των πολιτιστικών αρμοδιοτήτων σε Ο.Τ.Α. στην Γαλλία είναι η εξής:

Δήμοι: βιβλιοθήκες, ωδεία, πολιτιστικά κέντρα και χώροι εκδηλώσεων με τον αντίστοιχο εξοπλισμό. Σε πολλές περιπτώσεις καλύπτουν τις σχετικές δαπάνες εξ ιδίων πόρων.

2. Βλ. Κωνσ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε.. Η Επιτροπή Περιφερειών. Τόμ. Α' Η' έκδ. Αθήναι, 2005, σελ. 115 επόμενα. europa.eu.int: Portrait Européen de la Culture. www.Culture.be. COMMITTEE OF THE REGIONS: Regional and Local Democracy in the European Union. Brussels, 222/98 (CdR).*

3. Βλ. Ph. DOIRRIER: *Les Collectivités Locales, et la Culture: Les Formes et l'Institutionnalisation, XIX-XX siècles. LA DOCUMENTATION FRANÇAISE. Paris, 2003. Κωνσ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε. Τόμ. Α' Η' έκδ. Αθήναι, σελ. 122 επόμενα. J. DAMIEN LESAY: Les dependences culturelles des Collectivités Territoriales. Δικτ. τόμ. LDCALTIS: Le portrait des acteurs du monde Local. Fevr. 2004.*

Νομοί: νομαρχιακές βιβλιοθήκες, αρχεία (συντήρηση, διαφύλαξη) με στόχο την προστασία/ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Περιφέρειες: προώθηση/χρηματοδότηση της καλλιτεχνικής παραγωγής.

Γερμανία⁴

Κάθε Κρατίδιο της Γερμανίας ασκεί ίδια πολιτιστική πολιτική, δεδομένου ότι διαθέτει νομοθετική και εκτελεστική αρμοδιότητα για πολιτιστικά θέματα εντός των πλαισίων ανεξαρτησίας χειρισμού των τοπικών υποθέσεων.

Το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Πολιτισμού και Μ.Μ.Ε., το Ομοσπονδιακό Υπουργείο Παιδείας και Έρευνας, το Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων, τα Υπουργεία Πολιτισμού των Κρατιδίων και τα Πολιτιστικά Γραφεία Ο.Τ.Α. συνεργάζονται για τον σχεδιασμό και την εκτέλεση πολιτιστικών προγραμμάτων.

Δίνεται επίσης έμφαση στις σύγχρονες πολιτιστικές δράσεις ενώ μέσω των πρωτοβουλιών «Πολιτισμός για όλους» και «Δικαίωμα στον πολιτισμό» δίνεται η δυνατότητα σε όλους τους ενδιαφερομένους για ευρεία συμμετοχή σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

Οι πολιτιστικές δράσεις σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατά βάση συγχρηματοδοτούνται από τους Ο.Τ.Α. και τις Αρχές των Κρατιδίων.

Η Χώρα συμμετέχει σε ευρωπαϊκά προγράμματα όπως τα Προγράμματα Culture 2000, MediaPlus, Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα.

Δανία⁵

Η Δανία έχει μεγάλη παράδοση στην υποστήριξη καλλιτεχνικών και πολιτιστικών δραστηριοτήτων, οι οποίες διοργανώνονται τόσο σε κεντρικό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες διέπονται υπό «αρχών», οι κυριώτερες των οποίων είναι:

Η πρώτη βασική αρχή είναι ότι το Κράτος ενθαρρύνει και δεν κατευθύνει, ούτε ελέγχει. Έτσι, η διοίκηση και χρηματοδότηση διενεργείται από ειδικές Επιτροπές, οι οποίες αποφασίζουν σχετικώς, χωρίς παρέμβαση του Κοινοβουλίου ή της Κυβέρνησης.

Η δεύτερη αρχή στοχεύει στην εμπλοκή περισσότερων ανθρώπων σε πολιτιστικές δραστηριότητες και είχε ιδιαίτερη επιτυχία στην εκπαίδευση.

Η τρίτη αρχή επιδιώκει η πολιτιστική πολιτική να βασισθεί σε ευρύτερη αντίληψη για τον πολιτισμό από την παράδοση.

Η υλοποίηση αυτών των αρχών διευκολύνθηκε με την ίδρυση το έτος 1990 ενός ειδικού Ταμείου, που χρηματοδοτεί διατομεακές πολιτιστικές δραστηριότητες και νέες πρωτοβουλίες.

Στην Δανία λειτούργησαν ανεξάρτητα Πολιτιστικά Συμβούλια συγκροτούμενα από επαγγελματίες κάθε τομέα πολιτιστικής δραστηριότητας, τα οποία το έτος 2003 συγχωρεύθηκαν σε ένα Συμβούλιο Τεχνών (Arts Council), με σκοπό την καλύτερη υποστήριξη

4. Βλ. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional. Democracy: Germany situation in 2000. Strasburg, 2000. www.Culturalpolicies.net, http://Kulturportal-deutschland.de.*

5. Κωνσ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΛΟΣ: *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Χώρες Μέλη της Ε.Ε.. Τόμ. Β' Η' έκδ. Αθήναι, 2005, σελ. 155 επόμ. DANISH MINISTRY OF CULTURE: Cultural Profile. Copenhagen, 2002.*

<http://www.aalborg.dk/Boegerportal/Engelsk/Departments/Education and Cultural Affairs.htm>.

των Τεχνών, την παροχή βοήθειας στα Περιφερειακά Συμβούλια για υλοποίηση σχεδίων επί θεμάτων πολιτισμού και στοχεύουν σε εθελοντικές πολιτιστικές δραστηριότητες, σε διεθνείς πολιτιστικές ανταλλαγές, στην λυσιτελή κατανομή των κρατικών επιχορηγήσεων.

Οι αρχές της ανεξαρτησίας και της arms-length διασφαλίζουν την ελευθερία της έκφρασης, αλλά και την διανομή των επιχορηγήσεων με τεχνικά και αντικειμενικά κριτήρια, μακράν πολιτικών παρεμβάσεων.

Η βασική φιλοσοφία είναι ότι ο καθένας πρέπει να έχει δυνατότητα πρόσβασης σε πολιτιστικές δραστηριότητες ανεξαρτήτως τύπου διαμονής και οικονομικής κατάστασης.

Οι περιφερειακές χρηματοδοτήσεις αφορούν σε θέατρα, περιφερειακά μουσεία και ορχήστρες, αίθουσες τεχνών και άλλες μουσικές εκδηλώσεις. Η μερίδα του λέοντος των χρηματοδοτήσεων κατευθύνεται στα θέατρα.

Η ευθύνη για τις πολιτιστικές πολιτικές διαμοιράζεται μεταξύ των τριών επιπέδων διακυβέρνησης, ενώ οι πολιτιστικές δραστηριότητες υλοποιούνται στην πράξη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο.

Τα Δημοτικά και Κομητειακά Συμβούλια κατευθύνουν κεφάλαια για πρωτοβουλίες και οργανώσεις, όπως δημοτικά πολιτιστικά κέντρα, βιβλιοθήκες, ραδιοφωνικούς σταθμούς, αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές ενώσεις.

Με νόμο του έτους 1999, και κατ' εφαρμογή της αρχής της αποκέντρωσης, κάθε περιοχή λαμβάνει τις επιχορηγήσεις για πολιτιστικούς σκοπούς εκ των προτέρων για περίοδο τεσσάρων ετών και έχει την ελευθερία να τις διαθέσει κατά το δοκούν.

Εσθονία⁶

Οι αρμοδιότητες επί πολιτιστικών θεμάτων κατανέμονται μεταξύ Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης και Δήμων, παραλειπομένου του επιπέδου της Περιφέρειας και είναι συντρέχουσες κατά κανόνα μεταξύ των δύο Μερών (π.χ. θέατρα, μουσεία, μουσικές εκδηλώσεις, βιβλιοθήκες, αθλητικές δραστηριότητες κ.α.).

Άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες καθορίζονται ad hoc υπό της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης (εικαστικές τέχνες, κινηματογραφικές παραγωγές, κινηματογράφοι κ.α.).

Ο προϋπολογισμός των δαπανών για πολιτιστικές δραστηριότητες, εισηγήσει του Υπουργείου Πολιτισμού εγκρίνεται υπό του Κοινοβουλίου, ενώ ειδικές Επιτροπές του Υπουργείου αποφαινόμενες περί της επιχορήγησης μη Δημοσίων Ιδρυμάτων ασχολουμένων με πολιτιστικές παρεμβάσεις.

Βάσει επισήμων στοιχείων κατά το παρελθόν έτος εκ του συνολικώς διατεθέντος ποσού για πολιτιστικές δραστηριότητες (110.000.000 ευρώ) ποσοστό 60% διετέθη σε επίπεδο Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, 2% σε επίπεδο Περιφέρειας και 38% σε επίπεδο Δήμων.

Εξ άλλου, απονέμονται ετησίως έξη κρατικά πολιτιστικά βραβεία «για σημαντικό καλλιτεχνικά επιτεύγματα» εν γένει, επιχορηγούνται κατά ειδική διαδικασία είκοσι καλλιτεχνικά προγράμματα κ.α.

6. Βλ. <http://almwla.org/anglais/europe/estonie/index.htm>, 22/3/2006. Κωνστ. ΓΕ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε. Τόμ. Β΄. Η΄ έκδ. Αθήναι, 2005, σελ. 156 επόμ.*

Η Χώρα μετέχει σε διεθνείς Πολιτιστικούς Οργανισμούς και επωφελείται των ειδικών σχετικών χρηματοδοτήσεων του NATO και του NOBEL PRIZE.

Ηνωμένο Βασίλειο⁷

Οι Τοπικές Αρχές δεν είναι οι αποκλειστικοί χορηγοί υπηρεσιών στις τοπικές κοινωνίες, αφού ιδιωτικοί, μη κυβερνητικοί, εθελοντικοί φορείς και μη αιρετοί Οργανισμοί (Quangos) έχουν αναλάβει αυτή την ευθύνη. Οι Τοπικές Αρχές θέτουν τους όρους για την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

Οι Ο.Τ.Α. εκπονούν στρατηγικά και επιχειρησιακά σχέδια για την παροχή πολιτιστικών υπηρεσιών και την εξασφάλιση των απαραίτητων υποδομών.

Κάθε εθνότητα προβάλλει την δική της ιστορία, πολιτισμό και γλώσσα.

Τα σχέδια πολιτιστικής πολιτικής εκπονούνται από το κεντρικό Υπουργείο Εθνικής Κληρονομιάς και τα αντίστοιχα Τοπικά Υπουργεία της Αγγλίας, της Ουαλίας, της Σκωτίας, και της Βόρειας Ιρλανδίας.

Στο Ηνωμένο Βασίλειο ενισχύεται ιδιαίτερα η συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και με άλλες Χώρες για την εξεύρεση πόρων.

Τέλος, σημειώνεται ότι παρατηρείται δραστική μείωση των κρατικών πολιτιστικών Οργανισμών.

Ιρλανδία⁸

Κυριώτεροι κρατικοί φορείς που ασχολούνται με πολιτιστικά ζητήματα στην Ιρλανδία είναι:

- Υπουργείο Τεχνών, Αθλημάτων και Τουρισμού
- Υπουργείο Επικοινωνιών, Ναυτιλίας και Φυσικών Πόρων
- Υπουργείο Περιβάλλοντος, Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Τοπικής Διακυβέρνησης

Οι Τοπικές Αρχές έχουν περιορισμένο ρόλο στην ανάπτυξη των τεχνών, λόγω της χαμηλής χρηματοδοτικής τους βάσης (δεν έχουν πολλούς ιδίους πόρους), αν και οι τέχνες αποκτούν συνεχώς και πιο μεγάλη σημασία για τις τοπικές κοινωνίες.

Προβλέπονται διυπουργικές συνεργασίες για πολιτιστικά ζητήματα, κυρίως με την μορφή του ACCESS, ενός Προγράμματος για την χρηματοδότηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων σε συνεργασία του Υπουργείου Τεχνών, Αθλημάτων και Τουρισμού με τις Τοπικές Αρχές (national and local levels' coordination).

Το Υπουργείο Τεχνών, Αθλητισμού και Τουρισμού παρέχει χρηματοδότηση στις πολιτιστικές βιομηχανίες και συνεργάζεται σχετικές με ιδιώτες.

Ισπανία⁹

Οι Αυτόνομες Κοινότητες (Comunidades Autonomas) με βάση την αρχή της αποκέντρωσης έχουν ευρύτερες αρμοδιότητες πολιτιστικού χαρακτήρος, επειδή συνιστούν

7. Β. ΔΕΛΗΘΕΟΥ - Κ. ΔΑΡΑΜΑΡΑΣ: *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Ηνωμένο Βασίλειο*. Αθήναι, 1996. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional Democracy: United Kingdom: situation in 2000*. Strasburg, 2001. Κωνσ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε. Τόμ. Β΄. Η΄ έκδ.* Αθήναι, σελ. 158 επόμεν. www.culturalpolicies.net. www.scotland.gov.uk.

8. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Organisation of Local and Regional Democracy: Ireland*. Strasburg, 1998. www.culturalpolicies.net.

9. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Spain: situation in 1998*. Strasburg, 1998.

www.almwla.org/anglais/europe/spain. www.cultural/policies.net.

«κράτος στα όριά τους». Ενδεικτικώς αναφέρονται οι αρμοδιότητες για θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς, μουσείων, βιβλιοθηκών, τεχνών κ.α.

Σε τοπικό επίπεδο, με βάση την αρχή της επικουρικότητας παρατηρείται μεγάλη ανάπτυξη τοπικών πολιτιστικών προγραμμάτων.

Κύριες πολιτιστικές αρμοδιότητες τοπικού επιπέδου είναι:

- Πολιτιστική Κληρονομία
- Πολιτιστικές δραστηριότητες εν γένει
- Κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων για πολιτιστικές δραστηριότητες

Ιταλία¹⁰

Η Ιταλική Πολιτιστική Πολιτική περιλαμβάνει τους ακόλουθους τομείς δράσης:

- Πολιτιστική Κληρονομία
- Βιβλία και βιβλιοθήκες
- Αρχιτεκτονικά μνημεία
- Πολιτιστικές δραστηριότητες σχετικές με χορό, μουσική, όπερα, θέατρο, σινεμά, οπτικοακουστικές τέχνες, καλλιτεχνική έρευνα, καινοτομία
- Διάχυση της Ιταλικής κουλτούρας και τέχνης

Προβλέπονται συμπράξεις δημοσίων και ιδιωτικών φορέων ως προς την διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς, οι οποίες ενίοτε οδηγούν σε ιδιωτικοποίηση των σχετικών δράσεων.

Κύπρος¹¹

Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού είναι βασικώς αρμόδιο για θέματα πολιτιστικής πολιτικής. Ειδικές επιτροπές του ασχολούνται με θέματα, όπως μνημείων, αρχείων, θεάτρων, εικαστικών τεχνών κ.α..

Οι Δήμοι ασχολούνται σε μικρότερη κλίμακα με την οργάνωση διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων, τη δημιουργία υποδομών για συναυλίες, διαλέξεις, εκθέσεις κ.α., την οργάνωση τοπικών βιβλιοθηκών κ.α.

Η σύμπραξη Δήμων και άλλων Οργανισμών, κυρίως δημοσίου χαρακτήρος, είναι συνηθής. Ενδεικτικώς αναφέρεται η σύμπραξη του Δήμου Λευκωσίας μετά του Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου, για την λειτουργία «Λαϊκού Πανεπιστημίου».

Ενίοτε, για σειρά κοινών δημοτικών δράσεων επί του πολιτιστικού πεδίου, η Ένωση των Δήμων της Κύπρου διαδραματίζει ρόλο συντονισμού.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης συμβάλουν μερικώς στην χρηματοδότηση ιδίων πολιτιστικών δράσεων, δεδομένου ότι η εν γένει πολιτιστική δραστηριότητα της Χώρας χρηματοδοτείται υπό το Κράτος, το οποίο κατά ειδική διαδικασία συντάσσει και σχετικά Προγράμματα (π.χ. Πενταετές Στρατηγικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, 1999-2003 κ.α.).

10. *COMMITTEE OF THE REGIONS: Regional and Local Democracy in the European Union. Brussels, 222/98 (cd R). Κωνστ. ΓΕ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ: Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Ελλάδα, Άλλες Χώρες Μέλη της Ε.Ε. Τόμ. Β'. Η' έκδ. Αθήναι, 2005, σελ. 162 επόμεν.: www.almwala.org/anglais/europe/italy. www.culturalpolicies.net.*

11. *<http://www.acci.gr/reports/cypens> 2004. paf. UNITED NATIONS: DIVISION FOR PUBLIC ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT MANAGEMENT: DESA: Republic of Cyprus: Public Administration Country Profile. N.Y., 2004. MINISTRY OF EDUCATION AND CULTURE OF THE REPUBLIC OF CYPRUS: Cultural Policy in Cyprus, National Report. Nicosia. 2004.*

Λετονία (Latvia)¹²

Το Υπουργείο Πολιτισμού χαράσσει την πολιτιστική πολιτική, συνεργαζόμενο με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, με Ενώσεις Δημοσυργών κ.α..

Βασικές Πολιτιστικές δραστηριότητες (π.χ. θέατρα, μουσεία, μουσικές εκδηλώσεις, βιβλιοθήκες κ.α.) αποτελούν αρμοδιότητα ασκουμένη εκ παραλλήλου, αλλ' αυτοτελώς, υπό των τριών Διοικητικών Επιπέδων: Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, Περιφερειών, Δήμων, των μεταξύ των συνεργασιών επιτρεπομένων.

Νόμος του έτους 2000 κατανέμει μεταξύ Κράτους και Τοπικών Δομών σειρά αρμοδιοτήτων, περιλαμβανομένων εκείνων πολιτιστικού χαρακτήρος.

Η χρηματοδότηση των πολιτιστικών εν γένει δράσεων έχει ανατεθεί από το έτος 1998 στο Ίδρυμα Πολιτιστικής Χρηματοδότησης (ημιδημοσίου χαρακτήρος) το οποίο διεδέχθη εν προκειμένω το Υπουργείο Πολιτισμού.

Η συνήθη κατανομή των πόρων για θέματα πολιτιστικών δράσεων είναι η εξής: 64% Κεντρική Δημόσια Διοίκηση, 36% Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Υπό προϋποθέσεις επιτρέπονται συμπράξεις Τοπικών Δομών, Καλλιτεχνικών Ενώσεων, Ιδιωτών κ.α..

Λιθουανία¹³

Η Κεντρική Δημόσια Διοίκηση και οι Δήμοι είναι συνήθως εκ παραλλήλου αρμόδιοι για την άσκηση πολιτιστικής πολιτικής σε πλείστους τομείς (θέατρα, μουσεία, βιβλιοθήκες, συναυλίες, αξιοποίηση θρησκευτικών χώρων κ.α.) της Περιφέρειας εμπλεκόμενης σε μικρότερο εύρος.

Η Χώρα διαθέτει Πρόγραμμα Πολιτιστικής Πολιτικής, καθορίζουν και τα πλαίσια των σχετικών δράσεων, λαμβανομένης υπ' όψει της σύνθεσης του πληθυσμού (Λιθουανοί, 83,4% Πολωνοί, Ρώσσοι, Ουκρανοί κ.α.).

Η Χρηματοδότηση από πλευράς Κράτους των Δήμων (κυρίως) καλύπτει τους τομείς: μουσεία, βιβλιοθήκες, θέατρα, τοπικός Τύπος, κινηματογράφος, διάφορες πολιτιστικές δραστηριότητες κ.α.

Κατά το έτος 2003 η ποσοστιαία κατανομή ανά διοικητικό επίπεδο των σχετικών χρηματοδοτήσεων ήταν: Κεντρική Δημόσια Διοίκηση 56,7%, Περιφερειακή Διοίκηση 0,4%, Δήμοι 42,9%.

Λουξεμβούργο¹⁴

Στο Μεγάλο Δουκάτο του Λουξεμβούργου το Υπουργείο Πολιτισμού, Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας είναι επιφορτισμένο με τη χάραξη της πολιτιστικής πολιτικής.

12. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Latvia*. Strasbourg, 1999. MSN Encarta-Search View-Latvia/http://www.encarta.msn.com/Downloaded, 11/5/2006. UNESCO/LATVIA: *Culture Sector*, http://www.unesco.org.

13. COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Lithuania*. Strasbourg, 2006. http://www.stategor/pa/ei/bgn/5377.htm.

14. el.wikipedia.org/wik/luxembourg. www.luxembourg-city.lu C.G.E.

ATHANASSOPOULOS: *Regional and Local Structures in Member States of the European Union*. R.D.L.G.R.D. Athens, N.8/1997.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενισχύθηκαν προσφάτως με πόρους, οι οποίοι τους επέτρεψαν να αποκτήσουν πολιτιστικές υποδομές και να αναπτύξουν πολλές πολιτιστικές δραστηριότητες.

Η πολιτιστική αποκέντρωση στο Λουξεμβούργο αποτελεί πρόσφατη πραγματικότητα: σύμφωνα με το κυβερνητικό πρόγραμμα της 4ης Αυγούστου 2004 και το σχετικό με την περιφερειακή πολιτιστική δράση Κεφάλαιο, στα πλαίσια της αποκεντρωμένης πολιτιστικής πολιτικής της η Κυβέρνηση θα καταγράψει όλες τις τοπικές και περιφερειακές πολιτιστικές υποδομές, ούτως ώστε να διασφαλισθεί η καλύτερη δυνατή χρήση των πόρων και η κατάλληλη χρηματοδότηση. Έχει προβλεφθεί, επίσης, η ψήφιση νόμου για την δημιουργία Πολιτιστικής Περιφερειακής Υπηρεσίας και την υλοποίηση πενταετούς Προγράμματος για τις περιφερειακές πολιτιστικές υποδομές.

Μάλτα¹⁵

Η αρμοδιότητα γενικώς επί θεμάτων πολιτισμού και τεχνών έχει ανατεθεί από το έτος 2004 μ.Χ. στο Υπουργείο Τουρισμού της Χώρας, ενώ την ευθύνη λειτουργίας των Σχολών Δραματικής Τέχνης, Μουσικής και Τεχνών διατήρησε το Υπουργείο Εκπαίδευσης, Νεολαίας και Απασχόλησης.

Εκ παραλλήλου, λειτουργεί από το έτος 2002 μ.Χ. το Συμβούλιο Πολιτισμού και Τεχνών της Μάλτας, ημικρατικού χαρακτήρος.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν έχουν ιδιαίτερες αρμοδιότητες επί πολιτιστικών τομέων, ενώ οι συμπράξεις των Τοπικών Συμβουλίων είναι περιορισμένου εύρους.

Η χρηματοδότηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων προέρχεται από την Κεντρική Διοίκηση και κυμαίνεται σε ποσοστό 1,5% του Α.Ε.Π. της Χώρας.

Ολλανδία¹⁶

Η κατανομή των αρμοδιοτήτων πολιτιστικού χαρακτήρος έχει ως εξής: Η Κεντρική Κυβέρνηση είναι υπεύθυνη για τα εθνικά μουσεία, τις συμφωνικές ορχήστρες και τα χορευτικά σύνολα, οι Επαρχίες είναι επιφορτισμένες με την διανομή, τον συντονισμό και την διατήρηση του πολιτιστικού προϊόντος σε επίπεδο Επαρχίας, ενώ οι Δήμοι και οι Κοινότητες για την συντήρηση και οργάνωση των Πολιτιστικών Κέντρων. Στην πράξη όμως είναι δύσκολος ο εν λόγω διαχωρισμός ευθυνών.

Η δημόσια δαπάνη για τον πολιτισμό έχει αυξηθεί σημαντικά την τελευταία εικοσαετία: από 1.168 εκ. & το έτος 1985 σε 2.603 εκ. & κατά το έτος 2003. Αυτή η αύξηση συνδέεται με μία περίοδο σημαντικής οικονομικής άνθισης.

Ουγγαρία¹⁷

Οι αρμοδιότητες επί πολιτιστικών θεμάτων κατανέμονται μεταξύ Κεντρικής Διοίκησης (εποπτεία πολιτιστικών Ιδρυμάτων, προστασία μνημείων κ.α.), Περιφερειών (καλλιτεχνική εκπαίδευση κ.α.) και Δήμων (πολιτιστικά Κέντρα κ.α.).

15. UNITED NATIONS: DIVISION FOR PUBLIC ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT MANAGMENT: DESA: Republic of Malta: Publie Administration Countey Profile. N.Y., 2004. COUNCIL OF EUROPE: Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Malta. Strasburg, 1997.

16. COUNCIL OF EUROPE: Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Netherlands situation in 1998. Strasbury, 1999. www.la.org. MINISTRY OF EDUCATION OF THE NETHERLANDS: Cultural Policy in the Netherlands. Amsterdam, 2003.

17. COUNCIL OF EUROPE: Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe. 7th edit. Strasburg. 2006.

Το Κράτος χρηματοδοτεί τις πολιτιστικές δράσεις των Μειονοτήτων και τις δράσεις της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, οι Περιφέρειες τις ίδιες δράσεις και οι Δήμοι/Πόλεις και οι Κοινότητες δράσεις τοπικού χαρακτήρος.

Πολιτιστικά Προγράμματα μείζονος σημασίας χρηματοδοτούνται υπό του Εθνικού Πολιτιστικού Ταμείου.

Κατά το παρελθόν έτος η χρηματοδότηση δράσεων πολιτιστικής υφής απεροδόφησε συνολικώς ποσοστό 1,53% του κρατικού προϋπολογισμού.

Προβλέπονται, υπό προϋποθέσεις, συμπράξεις Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, Δήμων και Ιδιωτών επί θεμάτων πολιτισμού, η δημιουργία «Πολυλειτουργικών» Πολιτιστικών Κέντρων κ.α.

Πολωνία¹⁸

Με βάση το τεθέν σε ισχύ την 1/1/1999 Σύνταγμα η Χώρα διαιρείται σε 16 Περιφέρειες, λειτουργούσες εκ παραλλήλου ως προέκταση της Κεντρικής Διοίκησης και ως Τοπική Δομή. Οι εν λόγω Περιφέρειες υποδιαιρούνται σε 373 Επαρχίες και σε 2.489 Δήμους.

Το Υπουργείο Πολιτισμού και Εθνικής Κληρονομίας ασκεί κατά βάση την εθνική πολιτιστική πολιτική, είτε μέσω υπ' αυτού εποπτευομένων Συμβουλίων (π.χ. Εθνικού Συμβουλίου Βιβλιοθηκών), είτε μέσω των 16 Περιφερειών.

Παραλλήλως ανά διοικητικό επίπεδο απαντώνται τα εξής Όργανα, πέραν των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων:

- Περιφέρειες: Περιφερειακό Συμβούλιο Πολιτισμού
- Επαρχίες: Επαρχιακά Ιδρύματα Πολιτισμού
- Δήμοι: Δημοτικά Ιδρύματα Πολιτισμού

Σε σχέση με την χρηματοδότηση πολιτιστικών δράσεων ανά επίπεδο σημειώνεται, ότι συνήθως το 78% των διαθέσιμων πόρων απορροφάται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση: Περιφέρειες 20%, Επαρχίες 28%, Δήμοι 30%.

Ως πρώτες προτεραιότητες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αναφέρονται τα Πολιτιστικά Κέντρα, οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι (των Συλλόγων των Μειονοτήτων περιλαμβανομένων), οι (τοπικές) Βιβλιοθήκες κ.α.

Ως ιδιαίτερη χαρακτηριστική πολιτιστική δραστηριότητα αναφέρονται τα Πρόγραμμα Πολωνικές Περιοχές στον Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Χώρο (ιδίως μετά την διακήρυξη του Βρότσλαβ) και τα 781 Σπίτια Πολιτισμού, (τα οποία μέχρι το έτος 1989 μ.Χ. αποτελούσαν τους βασικούς Φορείς άσκησης πολιτιστικής πολιτικής σε τοπικό επίπεδο, χρηματοδοτούμενα κυρίως υπό των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Πορτογαλία¹⁹

Ενώ η κρατική δαπάνη για τις πολιτιστικές δραστηριότητες μειώνεται η αντίστοιχη δαπάνη των Τοπικών Αρχών αυξάνεται τα τελευταία χρόνια. Οι Τοπικές Αρχές επικεντρώνονται σε τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες.

Η χρηματοδότηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων καλύπτεται τόσο από δημόσιες πηγές, όσο και από ιδιωτικές (χορηγίες κ.α.).

18. COUNCIL OF EUROPE: *Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe*. 7th edit. Strasbourg, 2006.

19. COMMITTEE OF THE REGIONS: *Regional and Local Democracy in the European Union*. Brussels, 222/98 (CdR). COUNCIL OF EUROPE: *Structure and Operation of Local and Regional Democracy*. Strasbourg, 2005.

Προβλέπονται συμπράξεις ως προς την συγχρηματοδότηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, τόσο μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, όσο και μεταξύ κεντρικής κρατικής διοίκησης και αποκεντρωμένων τοπικών αρχών.

Κατά τα τελευταία χρόνια παρατηρείται ιδιωτικοποίηση του τομέα του πολιτισμού μέσα από ένα πλέγμα χορηγιών, αυτορρύθμισης των ΜΜΕ και επιχορηγούμενων Ιδρυμάτων πολιτιστικού χαρακτήρος.

Σλοβακία²⁰

Το Διοικητικό Σύστημα της Χώρας περιλαμβάνει, πλην της Κεντρικής Διοίκησης 8 Ανώτερες Διοικητικές Μονάδες (Περιφέρειες) διττής υπόστασης, δεδομένου, ότι λειτουργούν, τόσο ως προέκταση της Κεντρικής Δημόσιας Διοίκησης, της οποίας εκτελούν μέρος των αρμοδιοτήτων εκτός Διοικητικοί Κέντρου, όσο και ως Αυτοδιοικούμενες Δομές και 2.867 Δήμους. Πόλεις με πληθυσμό άνω των 200.000 κατοίκων (π.χ. Bratislava, Kosice) οργανώνονται κατά ειδικό τρόπο (υποδιαίρεση σε διαμερίσματα κ.α.).

Το Υπουργείο Πολιτισμού διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην χάραξη και στην άσκηση πολιτιστικής πολιτικής (μέσω Ειδικών Προγραμμάτων, όπως το Πρόγραμμα για την Σλοβακία), ενώ οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ανώτερες Διοικητικές Μονάδες - Περιφέρειες - και Δήμοι) έχουν ευρείες σχετικές αρμοδιότητες.

Η χρηματοδότηση πολιτιστικών δράσεων καλύπτεται κατά 77% εκ του κρατικού προϋπολογισμού και κατά 23% από έσοδα των Τοπικών Δομών.

Οι ασκούμενες, τόσο σε Κεντρικό, όσο και Περιφερειακό και Τοπικό Επίπεδο, πολιτιστικές δράσεις αναφέρονται κατά προτεραιότητα σε θέματα μουσείων, πινακοθηκών, διατήρησης πολιτιστικών μνημείων, συγκρότηση αρχείων, Εθνικών και Θρησκευτικών Μειονοτήτων κ.α.

Σλοβενία²¹

Πλην της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπονται 58 Κρατικές Διοικητικές Υπηρεσίες. Περιφερειακοί Αυτοδιοικούμενοι Οργανισμοί και Δήμοι (σήμερα 192).

Η πολιτιστική πολιτική χαράσσεται υπό της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού τη εισηγήσει του Υπουργείου Πολιτισμού και δύο ημικρατικών Φορέων, της γνώμης Εμπειρογνομώνων λαμβανομένης σοβαρά υπ' όψει.

Οι Δήμοι έχουν ευρείες αρμοδιότητες επί θεμάτων μουσείων, βιβλιοθηκών, πολιτιστικής κληρονομίας, προγραμμάτων πολιτιστικών δράσεων Μειονοτήτων κ.α., η δε άσκηση τους καλύπτεται οικονομικών υπό της Κεντρικής Κυβέρνησης.

Σουηδία²²

Οι Δήμοι είναι κυρίως υπεύθυνοι για δημόσιες βιβλιοθήκες, ωδεία, θέατρα, μουσεία, αίθουσες τέχνης και σχολεία. Η χρηματοδότηση προέρχεται κυρίως από φορολογία εισοδημάτων και δευτερευόντως από επιχορηγήσεις.

20. <http://www.slovakia.ory>. COUNCIL OF EUROPE: National Cultural Policy in the Slovak Republic. Strasburg, July, 2002.

21. UNITED NATIONS: DIVISION OF PUBLIC ADMINISTRATION AND DEVELOPMENT MANAGEMENT: DESA: Republic of Slovenia: Public Administration Country Profile. N.Y., May 2004. <http://www.uni.si/eng/slovenia/publications/facts/political-system/COUNCIL OF EUROPE: Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Slovenia: situation in 1998>. Strasburg, 1999.

22. EUROSTAT: Yearbook 2005. Beussels, 2006. www.dfat.gor.au/geo/fs/gree.pdf. www.helsingborg. COUNCIL OF EUROPE: Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Sweden: situation in 1998. Strasburg, 1999.

Οι Κομητείες παρέχουν υποστήριξη σε ορισμένα περιφερειακά θέατρα, ορχήστρες, μουσεία και βιβλιοθήκες ενώ τα Νομαρχιακά Συμβούλια, τα οποία αποτελούν τμήμα της Κρατικής Διοίκησης, έχουν ως κύρια αρμοδιότητα την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το Κράτος σχεδιάζει και συντονίζει ανεξάρτητες Αρχές, που είναι επιφορτισμένες με επί μέρους αρμοδιότητες.

Τσεχία²³

Η χώρα περιλαμβάνει 8 Περιφέρειες, 14 Ανώτερες Εδαφικές Αυτοδιοικούμενες Μονάδες, 6.249 Τοπικές Διοικητικές Μονάδες (Δήμοι) και 14 Πόλεις ειδικού διοικητικού καθεστώτος (της Πράγας περιλαμβανομένης).

Τόσο οι Περιφέρειες, όσο και οι Δήμοι έχουν συντρέχουσες με την Κεντρική Διοίκηση αρμοδιότητες επί θεμάτων πολιτισμού.

Η χρηματοδότηση για τις τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες προέρχεται κατά το ήμισυ από το Κράτος, μέσω του Υπουργείου Πολιτισμού.

Οι τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες ανατίθενται συνήθως σε δημοτικές επιχειρήσεις, ενδιάμεσες ιδιωτικές εταιρείες κ.α., υπό καθεστώς συνεχούς ενίσχυσης της «εμπλοκής» Ιδιωτών στην παραγωγή πολιτιστικού έργου και πολιτιστικών «προϊόντων».

Φινλανδία²⁴

Οι Δήμοι διατηρούν δημόσιες βιβλιοθήκες, στις οποίες η πρόσβαση και ο δανεισμός είναι χωρίς χρέωση.

Οι Δήμοι λειτουργούν και χρηματοδοτούν θέατρα, ορχήστρες, μουσεία και πολιτιστικά κέντρα.

Υπάρχει ακόμη ένα ευρύ δίκτυο δημοτικών Ιδρυμάτων, όπου διδάσκονται ξένες γλώσσες, φυσική αγωγή, συμπληρωματική διδασκαλία μαθητών ή επί πλέον επαγγελματική κατάρτιση.

Ακόμη, στην αρμοδιότητα των Δήμων ανήκει και η κατασκευή αθλητικών εγκαταστάσεων και η παροχή σχετικών διευκολύνσεων για νέους.

Τέλος, σημειώνεται, ότι το Κράτος, οι Δήμοι και οι Πολιτιστικές και Καλλιτεχνικές Επαγγελματικές Οργανώσεις αποτελούν τους τρεις πυλώνες - παράγοντες παραγωγής πολιτιστικού έργου.

Κατά τα τελευταία έτη ψηφίσθηκαν στην Φινλανδία συγκεκριμένοι νόμοι για την ρύθμιση πολιτιστικών θεμάτων, που αφορούν στους Ο.Τ.Α.. Έτσι, στους Δήμους δίδονται επιχορηγήσεις για να οργανώσουν Δημοτικές Πολιτιστικές Επιτροπές και αυτές να οργανώσουν εν συνεχεία πολιτιστικές δραστηριότητες με τοπικά Σωματεία και Ομάδες. Τέλος, αναφέρεται, ότι οι Δήμοι ανέλαβαν, προσφάτως, την ευθύνη λειτουργίας πολιτιστικών Ιδρυμάτων (θέατρα, μουσεία, ορχήστρες) στην περιοχή δικαιοδοσίας τους.

23. <http://www.vlada.cz>, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/E.U.>, DIRECTORATE GENERAL FOR EDUCATION AND CULTURE: Final Report for Czech Republic. Brussels, 2003.

24. Dor. ILCZUK: Cultural citizenship: civil society and cultural in Europe. Amsterdam, 2001. www.eduskunta.fi.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ο πολιτισμός είναι ένας δεσμός μεταξύ των ανθρώπων γιατί είναι το ωραιότερο και εντονότερο δημιούργημά τους. Διευκολύνει τις ανταλλαγές και την αμοιβαία κατανόηση και μας παρέχει την αίσθηση, ότι ανήκουμε κάπου. Είναι ένας πλούτος, που πρέπει να σεβόμαστε, να μεταδίδουμε, να αξιοποιούμε. Παράλληλα όμως με τον ρόλο του στην εξέλιξη των Πολιτών, είναι και μέσο οικονομικής ανάπτυξης.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κράτη-Μέλη έχουν ορισμένες φορές αποδώσει μικρότερη αξία στους πολλαπλούς ρόλους του πολιτισμού ή μάλλον στην ανάγκη ενεργού δέσμευσης υπέρ του. Είναι καιρός να οργανωθούν και να λάβουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να καταστεί δυνατή η αξιοποίηση του δυναμικού, που υπάρχει στον συγκεκριμένο τομέα. Ορισμένες Χώρες έχουν ήδη αποκεντρώσει τις στρατηγικές τους, όσον αφορά στην πολιτιστική ανάπτυξη. Άλλες έχουν συμφέρον να το πράξουν προκειμένου να είναι πλήρης η απογραφή ενός πολιτιστικού πλούτου, που κανείς δεν υποψιάζεται ότι υπάρχει.

Όσον αφορά στους Ο.Τ.Α. σημειώνεται, ότι το ενδιαφέρον τους συνοψίζεται στην αναγνώριση της ευθύνης, που έχουν αναλάβει για την προώθηση περαιτέρω διαδικασιών πολιτιστικής αποκέντρωσης, και στην δημιουργία πόλων πολιτιστικής ανάπτυξης στην περιφέρεια.

Οι νέες συνθήκες οι οποίες διαμορφώνονται σε Εθνικό και Ευρωπαϊκό επίπεδο, απαιτούν εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση της πολιτιστικής παρέμβασης των Τοπικών Δομών.

Οι ανάγκες των Ο.Τ.Α. εντοπίζονται στην επίλυση προβλημάτων, που καθορίζουν και την πολιτιστική τους δραστηριότητα:

Την έλλειψη επαρκών πόρων, υποδομής και εξοπλισμού.

Τις αδυναμίες οργάνωσης και κατάλληλης στελέχωσης.

Την έλλειψη πληροφόρησης.

Την έλλειψη συντονισμού.

Πρέπει, επίσης, να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην αξιοποίηση Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων για πολιτιστικά προγράμματα επιτελικής σημασίας, με σκοπό:

Την ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού των Τοπικών Δομών, μέσω κυρίως της συνεχούς συμβουλευτικής υποστήριξης.

Την αξιοποίηση και διάχυση της πληροφόρησης και την αμφίδρομη επικοινωνία ανάμεσα στους αρμόδιους φορείς και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Η Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. ως κεντρικός φορέας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η Ε.Ε.Τ.Α.Α. ως τεχνικός της σύμβουλος πρέπει να δημιουργήσουν την υποδομή για την εξασφάλιση της ροής πληροφόρησης κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΥΠ.ΠΟ. προς τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τις ευρωπαϊκές συνεργασίες, μέσω της διευκόλυνσης της συμμετοχής των ελληνικών Ο.Τ.Α. σε ευρωπαϊκά δίκτυα πόλεων, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και την ανάπτυξη πολιτιστικών συνεργασιών.

Τον συνολικό τοπικό προγραμματισμό, για τον συνδυασμό πολιτιστικών παρεμβάσεων με δράσεις του οικονομικού και κοινωνικού τομέα.

Το όλο εγχείρημα βεβαίως δεν είναι ευχερές, όμως ο τολμών νικά, εάν όχι κατά κράτος, τουλάχιστον στα σημεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Ελληνική

- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕ., Κ.: Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Βέλγιο, Γαλλία, Ελλάδα, Ιταλία. Η επιτροπή των Περιφερειών. Τόμος Α', Ζ' Έκδοση, Αθήναι, 2004.
- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕ., Κ.: Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση: Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία. Τόμος Β', Νέα Έκδοση, Αθήναι, 2003.
- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕ., Κ.: 25^η Επιστημονική Ημερίδα: Η Ανάπτυξη της Περιοχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Θεσπρωτίας. Παρούσα κατάσταση, Προβλήματα, Προοπτικές. Κέντρο Επιμόρφωσης Μελετών, Έρευνας και Ανάπτυξης, Αθήνα 2001.
- ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕ., Κ., ΒΛΑΣΣΗΣ Ι., ΔΕΛΗΘΕΟΥ, Β.: Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Β' Έκδοση, Αθήναι, 2000.
- ΒΛΑΣΣΗΣ Α.: Ευρωπαϊκός Πολιτισμός ή Ευρώπη των Πολιτισμών: Απόπειρα αποτίμησης και αποκρυστάλλωσης των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης πάνω στον πολιτισμό. Μάιος 2005.
- ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ, ΧΡ., ΣΤΑΜΑΤΗΣ: Τοπική και Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήναι, 1997.
- ΔΕΛΗΘΕΟΥ Β.: Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης και οργάνωσης της Διοίκησης του Κράτους. Μέρος Α'. Αθήναι, Οκτ. 2007.
- ΙΣΤΑΜΕ: Μεταρρυθμίσεις στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, Επιπτώσεις στην Διοίκηση και στο πολιτικό σύστημα. Αθήναι, 2001.
- Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.-Ι.Τ.Α.: Γνωμοδότηση σχετικά με το σχέδιο του νέου Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα. Αθήναι, 2005.
- ΚΟΝΣΟΛΑΝΤΟΡΑ: Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Εκδόσεις Παπαζήση. Αθήναι, 1990.
- ΜΠΕΣΙΛΑ-ΒΗΚΑ ΕΥΡ.: Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τόμοι Ι και ΙΙ. Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2004.
- ΡΑΙΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ: Συνταγματικό Δίκαιο. Τόμος πρώτος, 2002.
- ΣΑΠΟΥΝΑΚΗΣ Α.: Εκπαιδευτικό υλικό για το μάθημα «Οικονομικές Λειτουργίες της Περιφερειακής Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης» της ΙΣΤ' εκπαιδευτικής σειράς της ΕΣΔΔ, Τεύχη 1^ο και 2^ο, Αθήναι, 2004.
- ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΠ.: Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου. 11^η έκδοση, εκδ. Σάκκουλας, Αθήναι, 2001.
- ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ: Οι δομές για την Ισότητα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αθήναι, 1990.
- ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ: Η Καταστατική Θέση και οι Συνθήκες Εργασίας των Αιρετών της Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης, Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αθήναι, 1989.
- ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΘ.: Οι επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ε.Ε.Τ.Α.Α., Αθήναι, 2004.
- ΦΩΤΕΑΣ, Π.: Θέματα Πολιτισμού και Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ, Αθήναι, 1992.
- ΧΛΕΠΑΣ Ν.-Κ.: Προοπτικές της τοπικής δημοκρατίας, ένας ελληνογερμανικός διάλογος για την τοπική αυτοδιοίκηση. Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 1998.
- ΧΛΕΠΑΣ Ν.-Κ.: Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα. Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, 1999.
- ΧΛΕΠΑΣ Ν.-Κ., ΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ Γ. (επιμ.): Οι αρμοδιότητες της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και της Περιφερειακής Διοίκησης – Προς αναζήτηση της χρυσής τομής. Εκδ. Αντ. Σάκκουλας, Αθήναι-Κομοτηνή, 2000.
- Bernstein Serge, Milza Pierre: Ιστορία της Ευρώπης, 1^{ος} Τόμος, Μτφ. Μιχάλης Κοκολάκης, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1997.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ

- ΒΛΟΝΤΖΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ: Οι συνθήκες απασχόλησης των αιρετών και των στελεχών των τοπικών δομών σε χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΕ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήναι, 2004.
- ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ, ΣΑΒΒΑΣ: Νέες μορφές Διακυβέρνησης και Εταιρικά Σχήματα για την προώθηση και στήριξη της Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ισπανίας. Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήναι, 2005.
- ΚΑΛΛΙΑΝΕΖΟΥ, ΕΥΓΕΝΙΑ: Νέες μορφές Διακυβέρνησης και Εταιρικά Σχήματα για την προώθηση και στήριξη της Τοπικής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Πορτογαλίας. Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήναι, 2005.
- ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ, ΑΝΤΩΝΗΣ: Η Περιφερειακή Διοίκηση και η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η περίπτωση της Ιρλανδίας. Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΔ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήναι, 2003.
- ΛΑΤΣΟΥΔΗ Γ.: Η Περιφερειακή Διοίκηση και η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Η περίπτωση της Αυστρίας και της Γερμανίας. Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΔ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήναι, 2003.
- ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ, ΜΑΡΙΑ: Αρμοδιότητες Περιφερειών επί θεμάτων Ιδιωτικών Επενδύσεων σε διάφορες Χώρες: Η περίπτωση της Ιρλανδίας, Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΔ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα, 2003.
- ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΛΑΜΠΡΙΝΗ: Η Εκπαίδευση και Επιμόρφωση ως μοχλός Ανάπτυξης στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων για στελέχη όλων των βαθμίδων αυτοδιοίκησης στη Στήριξη και Προώθηση της Περιφερειακής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ισπανίας, Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα, 2005.
- ΠΙΤΣΟΥΛΗΣ Χ.: Περιφερειακή Διοίκηση και Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση στο Βέλγιο και την Ολλανδία, Εργασία στη ΙΔ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα, 2003.
- ΣΦΕΛΙΝΙΩΤΗ ΤΑΤΙΑΝΗ: Η πολιτιστική δράση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης: διερεύνηση της συμβολής των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α στην διατήρηση και ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μελέτη Περιπτώσεων, Διπλωματική Εργασία, ΕΣΔΔ, ΙΕ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα, 2004.

ΤΖΙΜΑΠΙΤΗ ΑΝΝΑ: Η Εκπαίδευση και Επιμόρφωση ως μοχλός Ανάπτυξης στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Ο ρόλος των εκπαιδευτικών και επιμορφωτικών προγραμμάτων για στελέχη όλων των βαθμίδων αυτοδιοίκησης στη Στήριξη και Προώθηση της Περιφερειακής Ανάπτυξης: Η περίπτωση της Ιρλανδίας, Σεμναριακή Εργασία ΕΣΔΔ, ΙΣΤ' Εκπαιδευτική Σειρά, Αθήνα, 2005.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ, ΓΕ., Κ.: Η ταυτότητα των Κρατών-Μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Αθήνα, 2001.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, 8^ο Τεύχος, Αθήνα 1997 και 14^ο Τεύχος, Αθήνα 1998.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ: Η τοπική και περιφερειακή δημοκρατία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκές Κοινοότητες, 1999.

ΚΑΛΑΡΡΥΤΗΣ, ΜΑΚΗΣ: Αναγκαία η ενημέρωση των πολιτών για τους νέους ρόλους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχος 10, Αθήνα, 1997.

ΚΑΛΑΡΡΥΤΗΣ, ΜΑΚΗΣ: Τοπική Αυτοδιοίκηση: Απολεσθείσες Ευκαιρίες και νέες προοπτικές, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχος 14, Αθήνα, 1998.

ΜΠΑΜΠΑΛΙΟΥΤΑΣ, ΛΑΜΠΡΟΣ: Η περιφερειακή Οργάνωση των κρατών της Ιβηρικής Χερσονήσου, Περιοδικό Δήμος, Οκτώβριος-Δεκέμβριος 2004.

ΜΠΡΕΝΕΡ, ΠΑΤΡΙΚ: Ο εκσυγχρονισμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης σήμερα Συγκριτική Προσέγγιση μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Τετράδια Αυτοδιοίκησης-Επιστημονική Επιθεώρηση. περί τα «Κοινά των Πόλεων», ΚΕΔΚΕ, 2/2002.

ΠΑΠΑΧΑΤΖΗΣ, Μ., Γ.: Εννοιολογικό Περιεχόμενο και τομείς πολιτισμού. Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχος 14, Αθήνα, 1998.

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ της ΕΥΡΩΠΗΣ: Μελέτη για τους Οργανισμούς Τοπικής και Περιφερειακής Αυτοδιοίκησης στην Ευρώπη-Πορτογαλία, 1981.

ΤΣΑΚΗΡΙΔΗ - ΘΕΟΦΑΝΙΔΗ, ΟΛΓΑ: Τοπική Αυτοδιοίκηση και Πολιτιστική Διαχείριση: Τάσεις Ομογενοποίησης και Διαφοροποίησης, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχη 15 και 16, Αθήνα, 1999

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ, ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων: Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Ευρωπαϊκή και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών, Έκθεση σχετικά με την υλοποίηση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» κατά τα έτη 2000 και 2001 (COM(2003) 722 τελικό), Βρυξέλλες, 24.11.2003.

Τετράδια Αυτοδιοίκησης: «Επιστημονική Επιθεώρηση περί τα κοινά των πόλεων», ΚΕΔΚΕ, 2002.

Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού της Κύπρου, ετήσια έκθεση 2006.

EUROSTAT, Ευρωπαϊκό Κέντρο Επικοινωνίας, Πληροφόρησης και Πολιτισμού: Ανάλυση των οικονομιών των 10 νέων κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Μία πρώτη αξιολόγηση και σχολιασμός των αποτελεσμάτων έρευνας που διεξήχθη από την Eurostat, Ευρωπαϊκό Κέντρο Επικοινωνίας, Πληροφόρησης και Πολιτισμού, Σειρά: Επιλεγμένες σύντομες αναλύσεις επί ειδικών ερευνών της Eurostat, Τεύχος 5.

B. Ξενόγλωση

Athanassopoulos, GE., Const., Local Government: The Necessity for Major Moves Taken with Caution and Courage. Interview to Mr. Michalis Giokas, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Athanassopoulos, GE., Const., Regional and Local Structures in Greece and in member states of the European Union, Επιθεώρηση Αποκέντρωσης Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Τεύχος 8, Αθήνα, 1997.

Austrian Commission for UNESCO, Annual 2004.

Bendtsen Bendt-Mikkelsen Brian, Denmark in the culture and experience economy-5 steps, for Danish government (ISBN digital 877960-053-0).

Centre for Administrative Innovation in the Euro Mediterranean Region, 2004, Cyprus, Administrative Reform, Innovation and Maintenance.

Central Office of Information London, Britain 1994 an official handbook, London HMSO.

City of Goteborg, Annual Report 2004, Sweden.

City of Malmo, Annual Report 2004, by city's Administration Office, Sweden.

Clews, Stanley J.A. (ed.): Malta Year Book 2002. Malta: De la Salle Brothers Publications, 2002.

Committee of the Regions, Regional and Local democracy in the European Union, Brussels, CdR 222/98.

Committee of the Regions, Regional & Local Government in EU: Responsibility and Research, Brussels, 2001.

Conference Warsaw Castle April 2003: Chance for Culture. Conference Reader prepared for the debate which was held in the Warsaw Castle on the 6th of April 2003.

Copenhagen County Authority 2001, The central Administration Economic Department.

Council of Europe/ERI Carts, Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe, 7th edition, 2006.

Council of Europe, Structure and Operation OF Local and Regional Democracy: Portugal, 2005

- Council of Europe, Intercultural and interfaith dialogue: Initiatives and responsibilities of Local authorities, Recommendation 170 (2005) of the Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe, September, 2005.
- Council of Europe, European Experts' Report by Mr Christopher GORDO, European Programme of National Culture Policy Reviews, Cultural Policy in Cyprus, 2004.
- Council of Europe, National cultural policy in the Slovak Republic, National report – Summary, European Programme of National Cultural Policy Reviews, July 2002,.
- Council of Europe, Structure and Operation OF Local and Regional Authorities in Financial Difficulties, Local and Regional Authorities in Europe, No.77, 2002.
- Council of Europe, European Experts' Report by DENEL F., European Programme of National Culture Policy Reviews, Cultural Policy in Slovak Republic, 2002.
- Council of Europe, Regional and Local Government in Austria, 2001.
- Council of Europe, Structure and Operation OF Local and Regional Democracy: Austria, situation in 2000, Strasburg 2001.
- Council of Europe, Structure and Operation OF Local and Regional Democracy: Greece, situation in 2000, Strasburg 2001
- Council of Europe, Structure and Operation OF Local and Regional Democracy: United Kingdom, situation in 2000, Strasburg 2001
- Council of Europe, Gerhard ENGEL (Germany) and Owen MASTERS (United Kingdom) Report on Local and Regional Democracy in Slovenia – CG (8) 6 Part II, 2001.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Italy, situation in 1999, Council of Europe Publishing, 2000.
- Council of Europe, Effects on the financial autonomy of Local and regional authorities resulting from the limits set at European level on national debt, Local and Regional Authorities in Europe, No. 71, 2000.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Estonia, Strasburg, 1999.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Germany, situation in 1998, Strasburg, 1999.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Denmark, situation in 1998, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Finland, situation in 1998, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Ireland, situation in 1998, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Sweden, situation in 1998, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Local Finance, Local and Regional Authorities in Europe, No. 61, Council of Europe Publishing, 1997.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Belgium, situation in 1997, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: France, situation in 1997, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Netherlands, situation in 1997, Council of Europe Publishing.
- Council of Europe, Structure and Operation of Local and Regional Democracy: Spain, situation in 1996, Council of Europe Publishing, 1997.
- Council of Europe, 1997, Structure and operation of Local and Regional Democracy, Malta Situation in 1997.
- Council of Europe, 1998, Structure and operation of Local and Regional Democracy, Slovenia, situation in 1998.
- Council of Europe Publishing, Recovery of Local and Regional Authorities in Financial Difficulties, Draft report prepared by the Steering Committee on Local and Regional Democracy (CDLR), Local and Regional Authorities in Europe. No. 77.
- Council of Europe Publishing, Supervision and Auditing of Local Authorities' Accounts, Report prepared by the Steering Committee on Local and Regional Democracy (CDLR), prepared with the collaboration of Prof. Juan Santamaria Pastor and Prof. Jean-Claude Nemery, Local and Regional Authorities in Europe, No. 77.
- Culture policy in the Netherlands, 2003, Ministry of Education, Culture and Science in the Netherlands.
- Danish Regions, Regional Government in Denmark, 4th revised edition, 2001.
- Danish Ministry of Culture, Danish Cultural Policy, third edition 2002 (ISBN digital 87-7960-029-8).
- Department of Culture, Arts and Leisure, Guidance to District Councils on the Development of Local Cultural Strategies Deutsche UNESCO-Kommission, 2001.
- Finnish Association of Local Government Studies, Finnish Local Government: Approaching the new millennium, ed. by Sari Pikkala 2002.
- Government of Malta: Act N.V of 2002 (Laws of Malta): Malta Council for Culture and the Arts. Malta: Government Press, 2002. Government document.
- Government of Malta: Act N.VI of 2002 (Laws of Malta): Cultural Heritage Act. Malta: Government Press, 2002. Government document.
- Hofecker Franz-Otto: Oesteneich ist eine Kulturnation, Deutschland nur eine halbe? στο Deutsches Jahrbuch für Kulturmanagement 1999, Baden-Baden: Nomos-Verlagsgesellschaft, 2000.

Hofecker Franz-Otto: Federalismus als Herausforderung der Kulturpolitik und-statistik in Europa. Zur Kulturpolitischen Bedeutung des LIKUS-Ansatzes für Deutschland aus methodisch-organisatorischer Sicht, in Institut für Kulturpolitik: Jahrbuch für Kulturpolitik, Thema: "Bürgerchaftliches Engagement", Essen: Klartext-Verlag, 2001.

Ilczuk D.: Comparative Analysis of National Development Plan 2007/2013 and National Development Strategy 2004 – 2013. Pro Cultura, Warsaw 2005.

Ilczuk D.: Cultural Citizenship. Cultural Policy in civic society. Krakow: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellockiego, 2002.

Ilczuk D.: Cultural citizenship. Civil society and cultural policy in Europe, Boekmanstudies, Amsterdam, 2001.

Interarts – EFAH: Report on the state of cultural cooperation in Europe, Final report For the European Commission Directorate-General for Education and Culture, 3 October 2003.

Kulturförderungsbericht 2004 von Tirol

Law On Local Elections: Official Gazette of the Republic of Slovenia, no. 72/93, 7/94, 33/94, 70/95.

Lesay Jean Damien, Les dépenses culturelles des collectivités territoriales, février 2004 (άρθρο στον δικτυακό τόπο Localtis)

Local Governments In Central And Eastern Europe, Chapter 9, Decentralization: Experiments And Reforms.

Local finance in Europe, Local and Regional Authorities in Europe, No. 61, Council of Europe Publishing.

Ministry of Education and Culture of the Republic of Cyprus, 2004 EUROPEAN PROGRAMME OF NATIONAL CULTURAL POLICY REVIEWS, Cultural Policy in Cyprus – National Report

Monplet Jose, Decentralisation culturelle: des compétences élargies, des responsabilités accrues, mars 2002 (άρθρο στο δικτυακό τόπο Localtis)

National Association of Local Authorities in Denmark, Local Government in Denmark, Kommunernes Landsforening Mars 1999.

National Office of Statistics: Kultura 2000. Malta: NOS, 2002. Government document.

New Europeans and Culture, Eurobarometer 2003.1, Public opinion in the candidate countries, Fieldwork: March – April 2003. July 2003.

Parliamentary Secretariat for Youth and Sport (Ministry of Education). Youth Policy in Malta. Malta: Printwell Ltd., 1999. Government document.

Poirrier Philippe, Les Collectivités locales et la Culture, Les formes et l' institutionnalisation, XIXe-XXe siècles. La Documentation française 2003.

Public administration in Slovakia: basic characteristics, Information material, 11-5-2004, www.government.gov.sk.

Regionalization and its effects on local self-government, Report prepared by the Steering Committee on Local and Regional Democracy (CDLR), prepared with the collaboration of Professor Gerard Marcou, Local and Regional Authorities in Europe, No. 77, Council of Europe Publishing.

Richards Denis: Ιστορία της Σύγχρονης Ευρώπης (1789-2000, μτφ. Φ.Κ. ΒΩΡΟΣ, Εκδόσεις Παπαδήμα, Αθήνα 2001.

Royal Ministry of Foreign Affairs, Ballet, Dance and Theatre, factsheet Denmark.

Soendennann Mishaël, Zur Lage der Kulturwirtschaft in Deutschland 1999/2000 στο Deutsches Jahrbuch für Kulturanagement 1999, Baden-Baden: Nomos-Verlagsgesellschaft, 2000.

Stanka Setnikar-Canka, Stane Vlaj and Maja Klun, 2002, Local Government in Slovenia.

Statistik Austria/Bundesanstalt Statistik Österreich (Hrsg.) (2001): "Öffentliche Kulturausgaben" in Kulturstatistik 1999 Wien: Kommissionsverlag Österreich GmbH.

Steering Committee for culture, 2002, European Programme Of National Cultural Policy, Reviews, National Cultural Policy In Malta Report Of A European Group Of Experts By Anthony Everitt (September 2002).

Swedish Institute, The Swedish System of Government, Mars 2005.

Swedish Institute, Local Government in Sweden, Mars 2005.

Statistische Ämter des Bundes und der Länder (Hrsg.) (2001): Kulturfinaanzbericht 2000, Stuttgart: Metzler-Poeschl-Verlag: Stuttgart.

The Law on Local Self-Government, Official Gazette of the Republic of Slovenia, no. 72/93, 57/94, 14/95, 26/97, 70/97, 10/98, 74/98, 70/00 Decision of the Constitutional Court: Official Gazette of the Republic of Slovenia, no. 6/94, 45/94, 20/95, 73/95, 9/96, 39/96, 44/96, 59/99).

The Ministry of Education and Culture (Policy Unit): Il-Politika Kulturali f' Malta – Cultural Policy in Malta, A Discussion Document. Malta: Ministry of Education and Culture, 2001. Revised in 2002. Government document.

The National Strategy for the Development of Culture in 2004 – 2007. Warsaw: Ministry of Culture, 2004. Available at <http://www.mkidn.gov.pl>.

United Nations, Division for Public Administration and Development Management (DPADM), Department of Economic and Social Affairs (DESA), REPUBLIC OF CYPRUS, Public Administration Country Profile, February 2004.

United Nations, Division for Public Administration and Development Management (DPADM), Department of Economic and Social Affairs (DESA), REPUBLIC OF MALTA, Public Administration Profile, May 2004.

United Nations, Division for Public Administration and Development Management (DPADM), Department of Economic and Social Affairs (DESA), REPUBLIC OF SLOVENIA, Public Administration Country Profile, May 2004.